

PRITARTA

Vilniaus miesto savivaldybės administracijos

Ikimokyklinio ugdymo skyriaus vedėjo

2025 m. birželio 19 d. įsakymu Nr. A15-1293/25

PATVIRTINTA

Vilniaus lopšelio-darželio „Pušynėlis“

Direktoriaus

2025 m. birželio 20 d. įsakymu Nr. V-89

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

„Pušynėlio takais: žaidžiu, tyrinėju, augu“

Vilnius, 2025

1. BENDROSIOS NUOSTATOS

Vilniaus lopšelio-darželio „Pušynėlis“ (toliau – Mokykla) ikimokyklinio ugdymo programa (toliau – Programa) parengta vadovaujantis Ikimokyklinio ugdymo programos gairėmis (2023) bei kitais ikimokyklinį ugdymą reglamentuojančiais teisės aktais, remiasi 2024 m. Mokyklos veiklos kokybės įsivertinimo rezultatais (1 priedas).

1.1. Požiūris į vaiką ir jo ugdymą(si)

Programos turinyje požiūris į vaiką ir jo ugdymą(si) grindžiamas humanistine ir progresyvistine filosofinėmis teorijomis, konstruktyvizmo, socialinio konstruktyvizmo ir ekologinių sistemų ugdymo teorijomis. Į vaiką žiūrima, kaip į vientisą asmenybę, apdovanotą laisve, žingeidumu, kūrybinėmis galiomis, sąmoningumu, poreikiu savo buvimui suteikti dvasinę prasmę. Siekiama jam padėti priimti ir įsisąmoninti visą savo patyrimą, pozityviai augti. Pabrėžiama vaiko saviraiškos galimybių svarba, pripažįstama pozityvi jo prigimtis savaime besiskleidžianti per autentišką buvimą savimi. Ugdymas(is) grindžiamas vaiko interesais, asmenine jo patirtimi, aktualizuojamas vaiko pasaulio pažinimas per pojūčius, skatinamas mokymasis aktyviai veikiant, kuriant įvairius, aktyvius mąstymo būdus ir juos pačiam išmėginant. Akcentuojamos ne žinios, o žinojimas, gebėjimas spręsti problemas, vertinti sukaupą informaciją, ją interpretuoti, pabrėžiama smalsumo, mokėjimo mokytis reikšmė. Mokytojai kuria aplinką, suteikia laiką ir galimybes aktyviai tyrinėti, veikti su bendraamžiais, spręsti problemines situacijas. Ugdymas yra orientuotas į vaiką, jo tyrinėjimai, atradimai ir ieškojimai yra mokymosi ir raidos varomoji jėga. Pripažįstama kiekvieno vaiko, jo raidos ir ugdymo(si) unikali vertė. Žaidimas yra svarbiausias vaiko raidos ir ugdymo(si) šaltinis ir būdas. Vaikai mokosi žaisdami ir laisvai rinkdamiesi veiklas, taip ugdydamiesi savarankiškumą, kontrolę ir autonomiją. Pabrėžiama kalbos ir socialinės sąveikos svarba vaiko raidai ir ugdymuisi. Mokytojai, įtraukdami vaikus į veiklą, siekia sudaryti sąlygas jų amžiui būdingai veiklai, nuolat reflektuoja savo pedagoginę veiklą, kad būtų atsižvelgiama į vaikų artimiausios raidos zoną. Vaikas įprasminamas, kaip bendruomenės narys. Sociokultūrinė aplinka, tarpasmeninės sąveikos procesai yra svarbūs elementai vaiko raidai, jo nuolatinių galių plėtotei naujų patirčių pagrindu.

1.2. Ugdymąsi grindžiančios vertybės

Vaikų ugdymas(is) grindžiamas požiūriu į vaiką ir jo ugdymą(si) sąlygotomis vertybėmis:

- ***pagarba ir orumas*** – kiekvienos asmenybės nelygstamos vertės, autentiškumo, unikalumo pripažinimas ir puoselėjimas, kuriant pagarba, empatija, tolerancija ir lygiavertėmis sąveikomis grindžiamą ugdymo(si) aplinką ir vertę;
- ***saviraiškos laisvė*** – kiekvieno vaiko kūrybinio potencialo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas;
- ***lygiateisiškumas ir teisingumas*** – vienodų teisių augti ir ugdytis visiems pripažinimas, užtikrinant galimybes kiekvienam vaikui optimaliai vystyti ir reikšti savo potencines galias nepriklausomai nuo priežasčių, susijusių su lytimi, sveikata, socialine ir kultūrine padėtimi. Minimizuojamos atskirties ir diskriminavimo galimybės, atstovaujama vaikų teisėms Mokykloje ir už jos ribų;
- ***darnumas, tvarumas*** – savęs ir supančios aplinkos suvokimas, sąmoningas nusiteikimas rūpintis savo emocine ir fizine sveikata, aplinkos saugojimu, atsakingo vartojimo, socialinio teisingumo ir sąžiningumo siekis;
- ***nuolatinis mokymasis*** – nuolatinis žinių ir įgūdžių siekimas, stiprinant asmenybės savimone, savigarbą, asmeninį tobulėjimą, gebėjimą prisitaikyti prie nuolat kintančios aplinkos;
- ***partneriška bendrystė*** – priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, atsakomybės už save ir kitus ugdymas(is), aktyvus ir konstruktyvus įsitraukimas į Mokyklos ir ugdymo(si) veiklas.

1.3. Vaikų poreikiai

Programa sukuria prielaidas užtikrinti pagrindinių, kiekvienam vaikui aktualių poreikių tenkinimą ir turtinimą:

- **žaidimo poreikis** – turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą. Pripažįstama žaidimo, kaip savarankiškos vaikų veiklos, nelygstama vertė. Nuolat stebėdami ir tinkamoje situacijoje jautriai įsitraukdami į žaidimus, suaugusieji padeda vaikams augintis žaidimo gebėjimus;

- **saugumo poreikis** – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia. Ugdant vaikus rūpinamasi ne tik užtikrinti jų saugumą, bet ir juos pačius pagal jų galias įtraukti į rūpinimąsi savo bei kitų saugumu;
- **draugysčių poreikis** – jaustis priimamam, jausti bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, artimumą, turėti vieną ar keletą artimesnių draugų. Sukuriama ugdymo(si) aplinka, skatinanti vaikus tyrinėti ir atrasti, kaip būti, gyventi ir veikti drauge;
- **komunikavimo poreikis** – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu, muzikos kūrinio ir pan.). Vaikams sudaromos sąlygos išbandyti įvairias komunikavimo su vaikais ir suaugusiais priemones ir atrasti pagarbaus, veiksmingo bendravimo būdus;
- **pažinimo džiaugsmo poreikis** – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti. Taikydami ugdymo(si) procese įgytas patirtis vaikai kuria ir perkuria savo teorijas apie pasaulį;
- **kūrybinės saviraiškos poreikis** – tyrinėti ir atrasti unikalias savo kūrybines galias per įvairias veiklas. Kuriamos ir spontaniškų, ir kryptingų veiklų galimybės, palankios atsiskleisti vaikų interesams, gabumams ir auginti savitą raiškos stilių;
- **unikalūs kiekvieno vaiko poreikiai** - tai individualūs, asmeniškai svarbūs kiekvienam vaikui ugdymo(si), emociniai, socialiniai, fiziniai, kultūriniai ar pažinimo aspektai, kylantys iš jo raidos ypatumų, patirčių, interesų, gebėjimų, temperamento, šeimos konteksto bei gyvenimo aplinkybių. Šie poreikiai lemia, kaip, koku tempu ir koku būdu vaikas geriausiai mokosi, bendrauja, jaučiasi saugus ir įsitraukęs, todėl ugdymas(is) grindžiamas šių poreikių pažinimu ir atliepimu.

1.4. Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai

Mokykla siekia kurti atvirą, bendruomenišką ugdymo(si) aplinką, kuria ir puoselėja ryšius su vaikų tėvais (globėjais) ir vietos bendruomene, pripažįstant jų reikšmę vaiko ugdymo(si) sėkmei bei emocinei gerovei. Sąveikaujant su tėvais (globėjais) siekiama atliepti jų poreikius ir lūkesčius.

Tėvams (globėjams) svarbu, kad būtų užtikrintas jautrus požiūris į jų šeimos ypatumus, vaiko saugumas, priėmimas ir supratimas. Jie vertina lankstų ugdymo(si) organizavimą, aiškų ir

reguliarų grįžtamąjį ryšį apie vaiko pasiekimus, stiprybes ir tobulintinas sritis. Taip pat svarbi galimybė gauti švietimo pagalbos specialistų konsultacijas, padedančias geriau suprasti vaiko raidą, ugdymosi poreikius ir užtikrinti reikiamą pagalbą. Tėvai tikisi, kad su jų vaikais dirbs profesionalūs, vaiko poreikius suprantantys mokytojai, o bendradarbiavimas su ugdymo įstaiga padės spręsti kylančius sunkumus ar individualias situacijas.

Mokyklos bendruomenė pasirengusi įsitraukti į kultūrinius, socialinius ir edukacinius projektus, suinteresuota aplinkos ir infrastruktūros tinkamu pritaikymu ugdymui(si), saugumui ir sveikatai, siekianti konstruktyvaus dialogo, grindžiamo pagarba ir tolerancija, palaikymu ir vertinimu.

1.5. Regiono ypatumai ir mokyklos savitumas

Vilnius – suteikia turtingą ir įvairią mokymosi aplinką. Dalyvaudami miesto gyvenime vaikai nuo pat ankstyvo amžiaus susipažįsta su Lietuvos sostine, bendradarbiauja su įvairiomis (aplinkosaugos, kultūros, mokslo, sporto, ar kt.) institucijomis. Taip plečiamas vaikų akiratis, nuo pat ankstyvo amžiaus stiprinamas jų bendruomeniškumo, pilietiškumo jausmas (projektas „Atviras Vilnius“). Vilnius sudaro galimybes dalyvauti įtraukiančiose veiklose, kurios leidžia geriau pažinti mus supančią gamtinę aplinką, praturtinti savo žinių bagažą ir kokybiškai praleisti laiką drauge, taip įgalinant kiekvieną kurti visapusiškai aplinkai draugišką gyvenimą mieste.

Mokykla yra Vilniaus mieste, Žvėryno mikrorajone išsiskiriančiame savo architektūra, atmosfera, gamtine aplinka, kultūriniu paveldu. Mokykla savita savo struktūra – ugdymo procesas organizuojamas dviejuose patalpose, esančiose skirtingais adresais. Mokykloje ypatingas dėmesys skiriamas ekologiniam ugdymui, aplinkosauginiam švietimui, sveikatos stiprinimui ir ugdymui¹.

Mokyklos patalpos adresu Miglos g. 53 yra Karoliniškių kraštovaizdžio draustinio pakraštyje, miške. Šių patalpų lauko teritorijoje daug žalumos, itin palankios sąlygos gamtos tyrinėjimui ir pažinimui. Didelės lauko žaidimų aikštelės ir sporto aikštelė teikia puikias galimybes vaikų fizinio aktyvumo skatinimui. Mokyklos patalpos adresu A. Mickevičiaus g. 21 yra Žvėryno centre. Šių patalpų lokacija taip pat arti gamtos (Vingio parkas, upė Neris), palankios sąlygos inicijuoti ir vesti pažintines ekskursijas, pasivaikščiojimus už Mokyklos ribų, kurių metu

¹Vilniaus lopšelio-darželio „Pušynėlis“ Strateginis planas 2025-2029 m. (3-4 psl.)
<http://www.pusynelis.vilnius.lm.lt/wp-content/uploads/2025/01/Strateginis-planas-2025-2029-m..pdf>

ugdytiniai gali stebėti gamtos reiškinius, jų pokyčius ir pan. Mokyklos geografinė padėtis palanki pažinti turtingą kultūrinį Žvėryno ir Senamiesčio paveldą, stiprėti fiziškai, bendrauti ir tobulinti socialinius įgūdžius.

Mokykla savo veikloje siekia kokybiško vaikų ugdymo vadovaujantis visapusiškos asmenybės ugdymo vertybių nuostata, modeliuojant į kiekvieno vaiko sėkmę orientuotą ugdymą, kuriant fiziškai ir emociškai saugią, patrauklią ugdymo(si) aplinką, teikiant švietimo pagalbą vaikui ir šeimai.

2. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Programos turinys grindžiamas šiais ikimokyklinio ugdymo principais:

- **Ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas.** Ikimokyklinio ugdymo(si) procesui būdinga ugdymo(si) ir priežiūros vienovė. Kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį. Ilgalaikis, nuolatinis, saugus vaiko emocinis ryšys su mokytoju sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si).

- **Vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas.** Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos.

- **Žaismės principas.** Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla.

- **Sociokultūrinio kryptingumo principas.** Ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei.

- **Integralumo principas.** Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas.

- **Įtraukties principas.** Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę.

- **Kontekstualumo principas.** Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atvirose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo.

- **Vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas.** Aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepiant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus.

- **Lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas.** Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną *čia ir dabar* momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdieniui rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui.

- **Šeimos ir mokyklos partnerystės principas.** Mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja kuriant ir įgyvendinant ugdymo turinį, užtikrinant ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai ir Mokyklos darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų.

- **Reflektyvaus ugdymo(si) principas.** Mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmis atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge pagal jų gebėjimus apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsversto autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si).

- **Darnios gyvenamos ir tvarumo principas.** Per patyrimą ir aktyvias veiklas formuojamas vaiko giluminis supratimas, kad ekologinė veikla kuria darnų santykį su savimi, kitais žmonėmis ir supančiu pasauliu, stiprina ir palaiko sveikatą. Ugdomi vaikų praktiniai gebėjimai, pasiryžimas veikti ir atsakomybė siekiant teisingo, saugaus, tolerantiško, įtraukaus ir tvaraus pasaulio.

Šių principų Mokykloje laikomasi rengiant ir įgyvendinant ugdymo(si) sričių turinį, organizuojant ugdymo(si) procesą, kuriant ugdymo(si) aplinkas, užtikrinant bendravimą ir bendradarbiavimą su tėvais (globėjais), vietos bendruomene, socialiniais partneriais.

3. TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

Ikimokyklinio ugdymo(si) tikslas - atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, aplinkos pažinimo ir

saugojimo, kultūrinio, socialinio ir ekologinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis, pradmenis.

Uždaviniai:

1. Atpažinti pagrindinius, kiekvienam vaikui aktualius poreikius, taip pat ir ugdymo(si), tenkinti ir turtinti juos atsižvelgiant į amžiaus tarpsnio ir individualios raidos ypatumus, prigimtinius gebėjimus, patirtį bei sociokultūrinę aplinką.

2. Ugdymo(si) procesą grįsti vaiko poreikiais ir jo vertybių ugdymu, tikslingai taikant ugdymo(si) strategijas, metodus, priemones, kuriant vaikų ugdymui(si) pritaikytas ir ugdymą(si) stimuliuojančias aplinkas bei lanksčius edukacinius kontekstus, pripažįstant žaidimą, kaip svarbiausią ugdymosi būdą, kūrybiškai panaudojant Mokyklos bei Vilniaus miesto teikiamas ugdymo(si) galimybes.

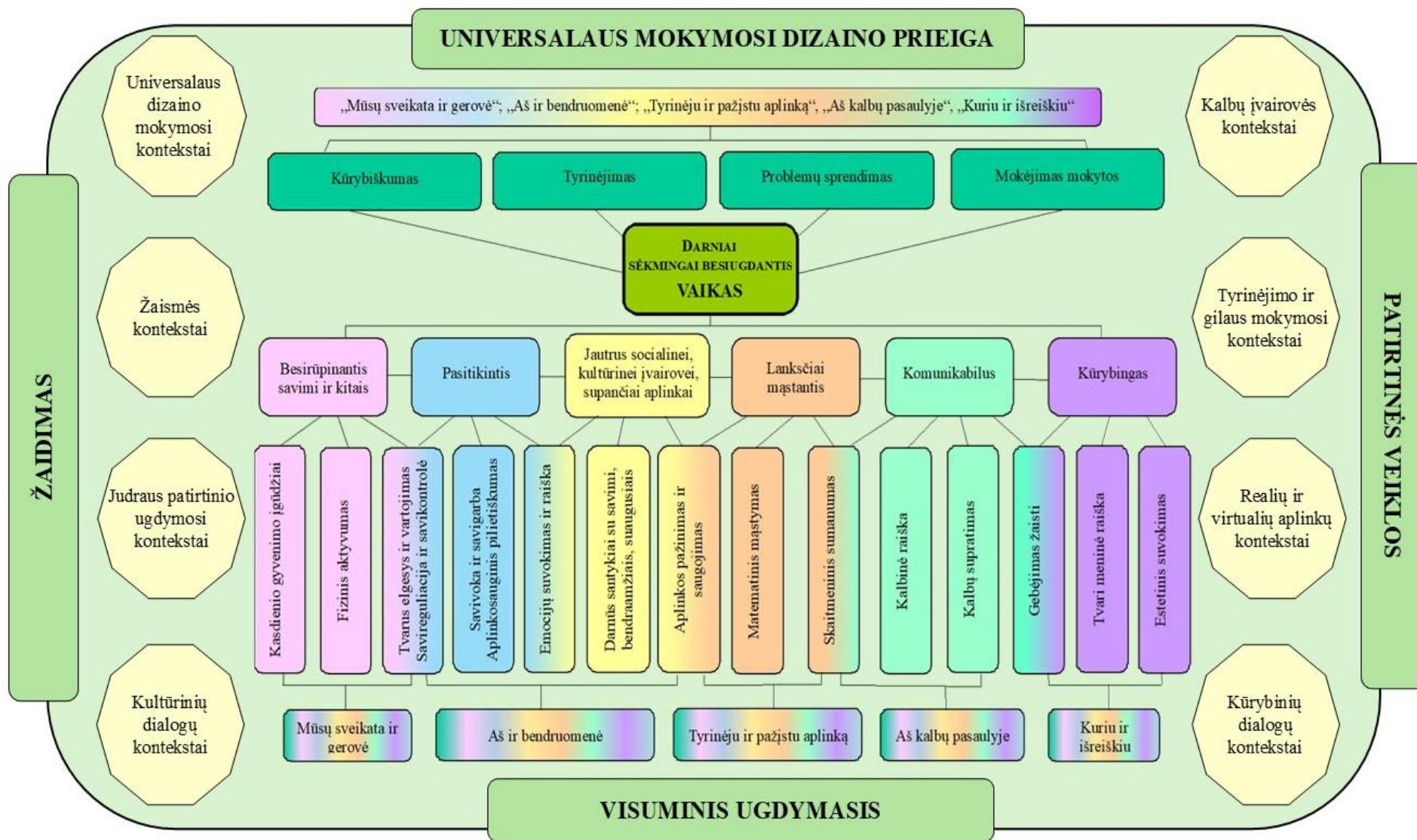
3. Ugdymo procese kurti ir palaikyti mokytojo ir vaiko sąveiką, leidžiančią vaikui ugdytis stebint, spontaniškai veikiant, užsiimant patrauklia veikla ir įsitraukiant į mokytojo modeliuotą kryptingą veiklą pagal savo jėgas, poreikius bei pomėgius. Sudaryti galimybes pačiam vaikui aktyviai dalyvauti ugdymo(si) turinio ir proceso kūrime, įsitraukti, atliepti, siūlyti ir taip dalyvauti su jo ugdymu(si) susijusiuose sprendimuose.

4. Užtikrinti visuminę vaiko raidą, darnų visų pasiekimų plėtojimą, į visuminį ugdymo(si) procesą integruojant ekologinio ugdymo bei sveikatos stiprinimo ir ugdymo idėjas.

5. Sudaryti sąlygas kiekvienam vaikui plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti ugdymo(si) sėkmę, skirtingais būdais pademonstruojant pasiekimus bei daromą pažangą. Vaiko pasiekimus ir pažangą sistemingai fiksuoti, dokumentuoti, analizuoti, reflektuoti ir aptarti su tėvais (globėjais) ir kitais su vaiko ugdymu susijusiais asmenimis.

6. Skatinti partnerišką ir konstruktyvų bendradarbiavimą tarp mokytojų, tėvų (globėjų), švietimo pagalbos specialistų ir kitų švietimo paslaugų teikėjų siekiant ugdymo tikslų ir kiekvieno vaiko pažangos.

Mokyklos ugdymo(si) organizavimo modelis (1 pav.) atskleidžia sistemingą ikimokyklinio ugdymo(si) struktūrą, įgalinančią visapusiškai auginti vaiko galias siekiant ikimokyklinio ugdymo tikslo.

1 pav. Mokyklos konceptualus ugdymo(si) organizavimo modelis.

Ikimokyklinio ugdymo(si) rezultatai yra vaikų raidos ir ugdymosi procese nuosekliai įgyjami bei plėtojami jų pasiekimai: vertybinės nuostatos, žinios bei supratimas, gebėjimai. Ugdymosi pasiekimai suskirstyti į aštuoniolika pasiekimų sričių, kurių visuma laiduoja optimalią visų vaiko potencinių galių ūgtį. Programoje vaikų ugdymo(si) rezultatus nusako Mokyklos savitumą atliepančios pasiekimų sritys ir jas sudarantys dėmenys (2 priedas). Pasiekimų sritys atitinkamai siejasi su penkiomis, vaiko raidą skatinančiomis visuminio ikimokyklinio ugdymo(si) sritimis. Įgyvendinant programą, siekiama, kad kiekviena ugdymo(si) sritis būtų kokybiškai įgyvendinama ir plėtotų visų pasiekimų sričių vaiko pasiekimus. Kiekvienos ugdymo(si) srities poveikis atskiriems pasiekimams yra skirtingas, tačiau užtikrinamas nuoseklus visų pasiekimų darnus plėtojimas.

4. UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

4.1. Ugdymo(si) proceso organizavimo pagrindas

Ikimokyklinio ugdymo(si) pagrindas yra visuminis ugdymas(is), universalus dizainas mokymuisi, vaiko žaidimas ir kita patirtinė veikla. Programoje modeliuojamas ugdymo(si) procesas, kuris sąlygoja integralaus, vientiso pasaulio supratimą, palaikoma pusiausvyra ir dermė tarp atskirų ugdymo(si) sričių, tarp savarankiško ugdymosi ir organizuoto ugdymo procesų. Siekiant kiekvieno vaiko sėkmingo ugdymo(si), užtikrinamas vaikų ugdymo(si) skirtumų pripažinimas, kokybiškai modeliuojamas vaiko įsitraukimas į ugdomąją veiklą įvairiais, jam priimtinais ir patraukliais būdais bei sudaromos optimalios sąlygos jo įgytai patirties raiškai. Akcentuojama ugdymo(si) žaidžiant bei aktyviai veikiant per patirtis svarba. Siekiama konstruoti ugdymą(si) skatinant vaikus žaisti, bendradarbiauti, tyrinėti, eksperimentuoti, kurti, komunikuoti ir reflektuoti savo patirtis ir atradimus.

4.2. Ugdymo(si) sričių turinys

Programos ugdymo(si) turinys skirtas užtikrinti visuminį vaikų ugdymą(si), plėtojant vaikų pasiekimus aštuoniolikoje pasiekimų sričių, kurios jungiamos į penkias ugdymo(si) sritis: „Mūsų sveikata ir gerovė“, „Aš ir bendruomenė“, „Aš kalbų pasaulyje“, „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“, „Kuriu ir išreiškiu“. Pasiekimų sritys „Kūrybiškumas“, „Tyrinėjimas“, „Problemų sprendimas“ ir

„Mokėjimas mokytis“ integruojamos į visas penkias ugdymo(si) sritis. Ugdymo(si) turinyje apibrėžtos pasiekimų sričių vertybinės nuostatos, esminiai gebėjimai, pateiktos vaikų ugdymo(si) gairės siekiant atitinkamo amžiaus vaikų pasiekimų ūgties pagal Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašą².

Mokytojai, organizuodami ugdymo(si) procesą, lanksčiai atsirenka, pritaiko, sukonkretina ugdymo(si) būdus, metodus, priemones, siekdami plėtoti vaikų pasiekimus, užtikrindami visų vaikų dalyvavimą, sudarydami sąlygas kiekvienam vaikui ugdytis aktyviai, savarankiškai, savu tempu, patiriant sėkmę.

UGDYO(SI) SRITIS „MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ“

Pasiekimų sritis: Kasdieniai gyvenimo įgūdžiai
Vertybinė nuostata: Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam
Esminiai gebėjimai: Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo, rodo pradinius saugaus elgesio mokykloje įgūdžius, pasako, kaip saugiai elgtis gatvėje, buityje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis
Pasiekimų srities dėmenys ir ugdymo(si) gairės siekiant vaikų iki 3 metų pasiekimų ūgties (1-3 žingsniai)
<u>Asmeniniai valgymo ir mitybos įgūdžiai.</u> Kuriamuose kontekstuose vaikai skatinami savarankiškai ragauti, skanauti, valgyti įvairų, sveikatai palankų, estetiškai patiektą maistą, naudotis atitinkamais stalo įrankiais. Vaikai žiūrinėja knygeles, korteles, piešinius, kur vaizduojami vaisiai, daržovės bei kiti maisto produktai, kartu su mokytoju vardina juos, kalbasi, aiškinasi apie juos. Vaikai žaidžia siužetinius žaidimus: „Virtuvėlė“, „Kavinė“, „Parduotuvė“, „Gimtadienis“ ir pan. Su suaugusiųjų pagalba gamina nesudėtingus užkandžius, salotas, gėrimus ir kt. <u>Kūno švaros ir aplinkos tvarkos palaikymo įgūdžiai.</u> Kuriamos žaidybinės situacijos, skatinančios palaikyti asmens higieną, tvarkyti grupės aplinką: prausti, šukuotis, prižiūrėti savo aprangą, rūšiuoti žaislus ir/ar daiktus, susitvarkyti savo darbo vietą ir pan. Vaikai žiūrinėja knygeles, korteles, piešinius, klausosi skaitomų literatūrinių kūrinių apie švarą, tvarką, su suaugusiais aiškinasi atitinkamų daiktų, priemonių pavadinimus, sąvokas ir kt. <u>Rutinos supratimas ir laikymasis.</u> Vaikai laikosi kasdinių pasikartojančių ritualų: valgymas, žaidimai,ėjimas į lauką, poilsis ir pan. Naudojama paveikslėliais sudėliota grupės dienotvarkė, skatinant pastebėti ir pasitikrinti, kas šią dieną jau įvyko, kas dar įvyks. Vaikai žiūrinėja knygeles, korteles, piešinius, kuriuose vaizduojamas dienos ritmas, klausosi skaitomų kūrinių, su suaugusiųjų pagalba aiškinasi dienos veiklas, jų seką, intuityviai suvokdami dienos ritmo, rutinos svarbą. <u>Saugaus elgesio įgūdžiai.</u> Kuriamuose kontekstuose vaikai mokosi saugiai žaisti, atsargiai elgtis su buities daiktais. Vaikai laikosi susitarimų, saugiai elgiasi grupėje, lauko aikštelėje, kitose Mokyklos aplinkose.

² Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas. Ikimokyklinio ugdymo programos gairių priedas.
<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/76bb8f404b5911ee8185e4f3ad07094a/asr>

Pasiekimų srities dėmenys ir ugdymo(si) gairės siekiant 3-6 metų vaikų pasiekimų ūgties (3-6 žingsniai)

Asmeniniai valgymo ir mitybos įgūdžiai. Kuriamuose kontekstuose vaikai domisi informacija, dalinasi patirtimis apie sveiką maistą, jo naudą, vandens vartojimo svarbą, maisto tausojimą. Pasitelkiant rašytinius, vaizdinius informacijos šaltinius, didaktines, skaitmenines priemones, žaidimus ir kt., bendradarbiaujant su sveikatos priežiūros specialistais, vaikai sužino apie sveiką mitybą, taip pat apie netinkamą vartoti maistą ar jo produktus. Sudaromos galimybės vaikams rinktis sveikatai palankius maisto produktus, tyrinėti, ragauti įvairius skonius, dalintis patirtimis, kas kam skanu / neskanu. Vaikai laikosi tinkamo elgesio taisyklių prie stalo, mokosi nešvaistyti maisto. Kuriami žaismės kontekstai imituojant maisto įsigijimo, gaminimo, valgymo, tvarkymo procesus, perteikiant kasdienio ir proginio valgymo kultūros patirtis ir pan. Vaikai dalyvauja iniciatyvose, renginiuose, skirtose sveikos mitybos skatinimui: Europos sveikos mitybos dienos minėjimas, „Sveikatiados“ užkandžių fiesta“, Arbatos diena, „Duonos kelias“, „Mūsų šeimos patiekalas“ ir pan.

Kūno švaros ir aplinkos tvarkos palaikymo įgūdžiai. Vaikai pratinasi laikytis asmens higienos, mokosi palaikyti tvarką artimoje aplinkoje. Dalyvauja sveikatos priežiūros specialisto užsiėmimuose, atlieka tyrimus ir eksperimentus, ieško informacijos įvairiuose šaltiniuose – taip įgyja žinių apie bakterijas ir virusus, jų sukeliamas ligas, prevenciją. Žaidžiant įvairius žaidimus, žiūrinėjant knygeles, vaizdinę medžiagą, klausantis literatūrinių kūrinių vaikai samprotauja, diskutuoja apie savo ir kitų aprangą. Modeliuojamuose kontekstuose vaikai perteikia patirtis apie aprangą, įvairiais būdais kuria patogios, sezoniškai tinkamos, estetiškos aprangos modelius. Vaikai žiūrinėja tvarkingos, patogios, estetiškos aplinkos vaizdus, kalbasi, diskutuoja apie savo grupės, darželio, lauko aikštelės aplinką, ištraukia į aplinkos tvarkymo ir pertvarkymo veiklas, kuria saugaus daiktų naudojimo taisykles, žaidžia žaidimus apie daiktus ir jų vietas, atliekų rūšiavimą ir pan.

Rutinos supratimas ir laikymasis. Vaikai kuria dienos ritmo ritualus ir susitarimus, pratinasi jų laikytis. Planuoja kasdienių ir dienų su ypatingais įvykiais (švenčių, išvykų dienos) eigą - kalbasi, aptaria, dēlioja, žymi paveikslėliais, ryte pažymi, ką tą dieną ketina veikti, vakare reflektuoja, ar ir kaip pavyko tai įgyvendinti, tyrinėja savo nuotaikos ir energijos kaitą per dieną, aptaria kaitos priežastis.

Saugaus elgesio įgūdžiai. Modeliuojant įvairias situacijas, skaitant istorijas, pasakojant, kartu žiūrinėjant paveikslėlius, korteles, kalbantis, vaikai sužino apie daiktus, kurie yra pavojingi žmogaus sveikatai ir saugumui, kas atsitinka, kai vaikai su jais žaidžia; aiškinasi, kokie pavojai gali slėpti namuose, gamtoje, kitose galimai pavojingose situacijose; aiškinasi, kaip išvengti pavojų, kaip elgtis ištikus pavojui ar atsitikus nelaimei, į ką kreiptis pagalbos. Vaikai dalyvauja prevencinės programos „Esame saugūs“ užsiėmimuose, kituose prevenciniuose užsiėmimuose, organizuojamuose bendradarbiaujant su švietimo pagalbos specialistais, Saugaus eismo mokykla. Kuriamuose kontekstuose vaikai mokosi saugaus eismo ir elgesio įgūdžių, pritaiko saugaus eismo ir elgesio žinias realiose situacijose – ekskursijose, išvykose, žygiuose.

Pasiekimų sritis: Fizinis aktyvumas

Vertybinė nuostata: Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus

Esminiai gebėjimai: Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gauda ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tiksliai atlieka kasdienes veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.

Pasiekimų srities dėmenys ir ugdymo(si) gairės siekiant vaikų iki 3 metų pasiekimų ūgties (1-3 žingsniai) <u>Stambiosios motorikos įgūdžiai ir fizinės vaiko savybės.</u> Kuriamuose judraus patirtinio ugdymosi kontekstuose vaikai vaikšto išlaikydami pusiausvyrą einant sumažinto ploto paviršiumi, įveikiant kliūtis, lipant į kalniuką, laiptais. Vaikai žaidžia imitacinius žaidimus, tyrinėja kaip juda kūnas ir atskiros jo dalys, atranda skirtingas pozas, kryptį, tempą, judesiais perteikia gyvūnų, personažų, kitų objektų ypatybes. Žaidžia žaidimus su kamuoliais: ridena, mēto, gauda, spiria ir pan. Lauko aplinkoje vaikai laisvai bēgioja, landžioja, laipioja, čiuožia nuo čiuožyklos, važinėja triratukais, balansiniais dviratukais ir pan. <u>Smulkiosios motorikos įgūdžiai, rankų ir akių koordinacija.</u> Kuriami kontekstai, kuriuose vaikai veikia, žaidžia su smėliu, gamtine medžiaga, pilstymo medžiagomis, šviesos stalo priemonėmis varsto, konstruoja, sukinėja varžtelius, detales, žaidžia žaidimus su raktais ir spynomis, segioja sagas, lipdukus, minko, lipdo, plēšo, popierių, klijuoja popieriaus ar kitas detales, piešia, dėlioja dėliones, žaidžia pirštų žaidimus, ridena kamuoliukus.
Pasiekimų srities dėmenys ir ugdymo(si) gairės siekiant 3-6 metų vaikų pasiekimų ūgties (3-6 žingsniai) <u>Stambiosios motorikos įgūdžiai ir fizinės vaiko savybės.</u> Fizinio lavinimo užsiėmimuose ir laisvai žaisdami vaikai juda spontaniškai, atlieka veiksmus su skirtingo dydžio, svorio ar formos priemonėmis, žaidžia įvairius imitacinius bei judriuosius žaidimus, kuriuose lavinami visi pagrindiniai judesiai. Modeliuojamuose kontekstuose vaikai išbando įvairiausius ėjimo ir bėgimo būdus, lavina judesių koordinaciją, orientaciją erdvėje, vikrumą, greitumą, jėgą, žaidžia su įvairaus dydžio ir sunkumo kamuoliais, tyrinėja ir išbando kūno judėjimo galimybes improvizuodami, fantazuodami, nevaržomai judėdami ir eksperimentuodami. Vaikai mokosi saugiai keisti pradines kūno padėtis ir atlikti įvairius veiksmus rankomis, kojomis, išlaikyti kūną statinėje būsenoje, judėti (ne)persikeldami erdvėje, pratinasi judėti saugodami save ir kitą. Žaisdami komandinius žaidimus, vaikai mokosi laikytis taisyklių, laimėti ir pralaimėti, derinti judesius, judėjimo būdus, sutelkti ir perkelti dėmesį į regimus ir girdimus signalus. Vaikai dalyvauja Mokykloje organizuojamose sportinėse pramogose: „Sportinių kelių žiemos linksmybės“, „Šokio diena“, „Judrios vasaros atidarymas“, „Draugiškos estafetės“, „Judrių spalvų savaitė“, kitų ugdymo įstaigų organizuojamose fizinio aktyvumo akcijose „Nykštukų bėgimas“, „Velykinių kiškių bėgimas“, „Bėgimas su trispalve“ ir kt., respublikinių projektų „Futboliukas“, „Lietuvos mažųjų žaidynės“ veiklose ir konkursuose. <u>Smulkiosios motorikos įgūdžiai, rankų ir akių koordinacija.</u> Kuriamuose kontekstuose vaikai įvairiai veikia, žaidžia su priemonėmis lavindami rankos judesių tikslumą, akies ir rankos koordinaciją – dėlioja, konstruoja, varsto, „siuva“, žaidžia pirštų žaidimus, piešia, karmo, lipdo ir pan. Modeliuojamos situacijos skatinančios buities ir apsitaravimo veiklas - dengti stalą, naudotis stalo įrankiais, rengtis, naudotis buities įrankiais ir pan.; veiklas žaliosiose edukacinėse erdvėse – žemės purenimas, sėjimas, sodinimas, ravėjimas, skynimas, ankštinių daržovių lukštenimas ir pan.
Pasiekimų sritis: Savireguliacija ir savikontrolė. Tvarus elgesys ir vartojimas Vertybinė nuostata: Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį, riboti savo norus Esminiai gebėjimai: Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti. Nusiteikęs racionaliai naudoti gamtos ir kitus išteklius; geba rūšiuoti atliekas, perdirbti, „prikelti antram gyvenimui“ daiktus; nuostatos ir įgūdžiai naudoti daugkartinius daiktus, nešvaistyti maisto.

Pasiekimų srities dėmenys ir ugdymo(si) gairės siekiant vaikų iki 3 metų pasiekimų ūgties (1-3 žingsniai)

Gebėjimas nusiraminti, atsipalaiduoti. Kuriama palaikanti, emociškai saugi aplinka. Vaikai mokosi atpažinti, parodyti, išreikšti emocijas parodydami paveikslėlį, skatinami kreiptis pagalbos. Kuriamas pozityvus, pasitikėjimu grįstas santykis su vaikais – vaikai žino, kad gali prisiglausti, leidžiasi apkabinami, nuraminami. Vaikui sukilus stiprioms emocijoms nukreipiamas dėmesys nuo atitinkamo įvykio ar objekto, padedama pasitraukti iš įtampą keliančios situacijos. Įrengiama ramybės erdvė. Užtikrinamos sąlygos vaikams turėti mėgstamą žaislą ar daiktą, padedantį jaustis ramiau, saugiau. Modeliuojami kontekstai, kuriuose vaikai mokosi iš suaugusiojo pavyzdžio, žaidžia imitacinius žaidimus, dėlioja paveikslėlius su nusiramavimo veiklomis. Vaikai tyrinėja savo judėjimo ir poilsio ritmą, paveikslėliais dėlioja savo veiklų eilę ir žymi, ar tai buvo aktyvi, ar rami veikla.

Savo dėmesio, jausmų raiškos ir elgesio valdymas. Suaugusieji savo pavyzdžiu modeliuoja vaikų tinkamą elgesį, pagyrimais, padaršinimais skatina vaikus bendraujant su kitais nusišypsoti, pakalbinti, taikiai žaisti greta, dalintis, palaukti savo eilės, atsižvelgti į kito prašymus. Kuriami kontekstai, kuriuose modeliuojamos situacijos ir laukiamas elgesys jose, vaikai mokosi spręsti konfliktines situacijas.

Gebėjimas laikytis susitarimų, taisyklių. Kuriamos vaikams suprantamos taisyklės, aiškiai komunikuojami prašymai. Naudojama vaizdinė dienotvarkė, susitarimų paveikslėliai. Dėmesingumu, pagyrimais vaikai skatinami laikytis suaugusiojo prašymų ir bendrų susitarimų.

Pasiekimų srities dėmenys ir ugdymo(si) gairės siekiant 3-6 metų vaikų pasiekimų ūgties (3-6 žingsniai)

Gebėjimas nusiraminti, atsipalaiduoti. Puoselėjama pasitikėjimo kultūra, vaikai jaučia suaugusiojo palaikymą, gali pasikalbėti apie tai, kas jį neramina, skaudina, pykdo. Vaikai išbando skirtingus būdus padedančius nusiraminti, suvaldyti emocijas. Grupėje įrengiamas ramybės kampelis su priemonėmis padedančiomis taikiai išlieti emocijas, kur vaikai gali pasitraukti iš įtampą keliančios situacijos. Mokytojo padedami, vaikai mokosi atpažinti ženklus, rodančius jų kūno poilsio ar judėjimo poreikį. Vaikai išbando įvairius kūno aktyvumo reguliavimo būdus. Vaikai klausosi terapinių kūrybinių, žaidžia ramius žaidimus, kalbasi, dalinasi savo išbandytais nusiramavimo būdais, siūlo juos išbandyti kitiems. Mokytojo padedami vaikai mokosi valdyti pokyčių situacijoje kilusias neigiamas emocijas, kad pasijustų gerai. Kartu kuria susitarimus ramybės ir poilsio metui.

Savo dėmesio, jausmų raiškos ir elgesio valdymas. Modeliuojamuose kontekstuose vaikai tyrinėja, išbando įvairius dėmesio, impulsų ir elgesio valdymo būdus: žaidžia savireguliaciją plėtojančius žaidimus, žiūrėja knygeles, probleminių situacijų paveikslėlius, klausosi literatūros kūrybinių, aiškinasi, diskutuoja, svarsto apie tinkamus ir netinkamus poelgius bei jų pasekmes, lygina su savo patirtimi, samprotauja, siūlo priimtinus elgesio būdus. Vaikai išbando veiklas, reikalaujančias ištvermės, tikslumo, kliūčių įveikos, skatinama laikytis kartu su kitais susikurtų grupės taisyklių ir tvarkos. Mokytojo padedami, vaikai išbando dėmesio sutelkimo, nukreipimo ir perkėlimo, impulsų ar netinkamo elgesio slopinimo, aktyvinamosios kontrolės būdus, mokosi planuoti veiklas ir laiką.

Gebėjimas laikytis susitarimų, taisyklių. Modeliuojamuose kontekstuose vaikai aiškinasi, koks elgesys yra tinkamas ar netinkamas, kas yra teisinga ar neteisinga, diskutuoja apie taisyklių ir susitarimų svarbą, kuria grupės, buvimo lauke ir/ar kitose aplinkose taisyklės, žaidžia žaidimus su taisyklėmis, planuodami veiklas, savarankiškus žaidimus tariasi dėl vaidmenų, pareigų, atsakomybių ir pan. Samprotauja, aiškinasi, dalinasi patirtimis apie taisykles Mokyklos skirtingose

aplinkose, namuose, gamtoje, viešose erdvėse, gatvėje ir kt., stengiasi pagal įgytą supratimą elgtis tinkamai.

Tvarus elgesys ir vartojimas. Kuriamuose kontekstuose formuojasi vaikų tvaraus elgesio ir atsakingo vartojimo nuostatos: su vaikais diskutuojama apie pirkinių planavimą vengiant impulsyvaus pirkimo (Nieko nepirkimo diena), skatinama dalijimosi kultūra, pagarba ir jautrumas gamtai (tyrinėti, grožėtis gamtos objektais nepakenkiant jiems) ir pan. Vaikai dalyvauja aplinkosauginio švietimo projekto veiklose, socialinėse akcijose „Pasigamink maišelį“, „Knygų dovanojimo akcija“.

UGDYMO(SI) SRITIS „AŠ IR BENDRUOMENĖ“

Pasiekimų sritis: Savivoka ir savigarba. Aplinkosauginis pilietiškumas

Vertybinė nuostata: Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus, tausoja ir puoselėja savo aplinką

Esminiai gebėjimai: Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, Mokyklos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.

Pasiekimų srities dėmenys ir ugdymo(si) gairės siekiant vaikų iki 3 metų pasiekimų ūgties (1-3 žingsniai)

Savo kūno pažinimas. Kuriamuose kontekstuose vaikai tyrinėja, pajaučia, pažįsta savo išorinį kūno vaizdą ir kūno dalis, patiria, ką kuri kūno dalis daro, kaip juda. Stebi save veidrodyje, tyrinėja save, savo veido išraiškas, kaip juda kūno dalys. Žiūrinėdami knygeles, paveikslėlius pavadina žmogaus kūno dalis, veido išraiškas. Dėlioja žmogaus kūno sandaros dėlionės. Klausosi dainelių, dainuoja imituodami judesius, veido išraiškas. Žaidžia pirštų žaidimus, parodo pirštukais kiek jam metų. Mokosi pajauti savo kūno ribas žaidinami, rengiami bei kalbinami.

Asmeninio tapatumo jausmas ir teigiamas savęs vertinimas. Kuriamuose kontekstuose vaikai žaidžia vardų žaidimus, sako savo vardą, reaguoja į savo, draugo vardą, rodo, sako savo metus, save nuotraukose, skatinami pasakoti apie save ir savo gebėjimus, atpažįsta, rodo savo asmeninius daiktus, erdves. Kasdienėse veiklose demonstruoja didėjančią savarankiškumą, nori patys rengtis, pasako „aš jau moku“, džiaugiasi savo darbeliais, rodo juos kitiems. Individualiu dėmesiu, pagyrimais ir kt. palaikomas ir pastiprinamas vaikų teigiamas savęs vertinimas.

Bendrystės su šeima ir grupe jausmas. Modeliuojamuose kontekstuose vaikai žaidžia vaidmenų žaidimus, drauge konstruoja, piešia, dėlioja dėlionės, atlieka grupines veiklas, džiaugiasi bendru veiklos rezultatu, lankosi svečiuose kitose grupėse, švenčia grupės draugų gimtadienius, žaidžia šeimų pasiūlytus žaidimus, žiūrinėja šeimų ir grupės vaikų nuotraukas, rodo jose save, artimus žmones, grupės draugus.

Kalbinio, tautinio ir pilietinio tapatumo jausmas. Modeliuojamuose kontekstuose vaikai kalbinami, žaidinami lietuvių ir gimtąja kalbomis, klausosi ir mokosi dainelių, žaidžia liaudies žaidimus, klausosi tautosakos kūrinių, kuria naudodami tautodailės motyvus, susipažįsta su Lietuvos valstybės simboliais, žiūrinėdami knygeles, vaizdinę medžiagą tyrinėja kultūrinius simbolius, ruošiasi ir dalyvauja tautinėse, kalendorinėse šventėse, kultūriniuose renginiuose. Grupėje esant kitataučių vaikų išmoksta pasisveikinti, atsisveikinti ta kalba.

Pasiekimų srities dėmenys ir ugdymo(si) gairės siekiant 3-6 metų vaikų pasiekimų ūgties (3-6 žingsniai)

Savo kūno pažinimas. Kuriamuose kontekstuose vaikai, tyrinėja judėjimo ir atramos, virškinimo, kvėpavimo, kraujotakos sistemas, sužino žmogaus kūno dalių, vidaus organų pavadinimus, kam

jie reikalingi, kaip veikia ir pan. Ieško informacijos apie žmogaus kūną vartydami enciklopedijas vaikams, knygeles, žiūri informacinius filmukus, atlieka eksperimentus, žaidžia didaktinius žaidimus ir kt. Vaikai tyrinėja savo jutimus, aiškinasi, samprotauja, dalinasi patirtimis kuo ypatingas žmogaus kūnas, ką jis gali, ko negali, suvokia, kad gali įsivaizduoti, įsiminti, mėstyti, kurti. Mokytojo padedami, žaisdami, įvairiai veikdami vaikai tyrinėja ir mokosi pajusti savo asmeninės erdvės ribas, suprasti savo privatumą ir reaguoti į asmeninės erdvės ribų pažeidimą.

Asmeninio tapatumo jausmas ir teigiamas savęs vertinimas. Modeliuojamuose kontekstuose vaikai žaidžia vardų žaidimus, kuria ir naudoja vardų korteles, įvairiais būdais pristato save, savo stiprybes, savo asmenines savybes, sau priimtinausius mokymosi būdus; mokosi naujų dalykų, drąsinami imasi naujų sumanymų ir lyderystės, kuria savo augimo laiko juostas, įvairiais būdais tyrinėja savo augimą, žmogaus gyvenimo ciklą, kalbasi, samprotauja, kaip atrodys užaugę, ko norėtų išmokti, kuo norėtų tapti užaugę ir kt.

Bendrystės su šeima ir grupe jausmas. Plėtojami emociniai ryšiai su šeimomis, grupės draugais, mokytoju. Kuriami kontekstai, kuriuose vaikai atranda, aiškinasi kaip rūpinamasi vieni kitais šeimoje, grupėje, darželyje, kuria šeimos, grupės medį, pasakoja apie savo šeimos narius, ką veikia su šeima, kokias ir kaip švenčia šventes, kuria grupės atributiką, demonstruoja ją bendruose Mokyklos renginiuose. Vaikai kartu su šeimos nariais kuria kūrybinius darbus ir demonstruoja juos Mokyklos parodose, ruošiasi ir dalyvauja bendruose šeimų ir Mokyklos renginiuose.

Kalbinio, tautinio ir pilietinio tapatumo jausmas. Aplinkosauginio pilietiškumo nuostatos. Vaikai domisi lietuvių kalba ir jos tarmėmis, grupės draugų gimtąja kalba, etnine kultūra, dalyvauja etnokultūrinuose, pilietiniuose renginiuose ir edukacinėse programose. Kuriamuose kontekstuose vaikai pažįsta ir mokosi gerbti savo šalies, Vilniaus, daželio simbolius, tyrinėja Lietuvos, Vilniaus žemėlapi, domisi šalies, sostinės, artimiausios aplinkos kultūros objektais, kuria mėgstamiausių vietų modelius, vaizdus, sužino apie savo šalies, miesto svarbius, žymius žmones. Vaikai kartu kuria savo grupės taisykles, aptaria savo teises ir pareigas, samprotauja kas jiems svarbu būnant kartu šeimoje, mokykloje, mieste, valstybėje. Dalyvauja pažintinėse išvykose, virtualiuose savo gatvės, rajono, Vilniaus ar šalies tyrinėjimuose, diskutuoja, siūlo, kaip galėtų prisidėti prie jų išsaugojimo ir atnaujinimo. Vaikai kalbasi, samprotauja apie tautines, kultūrines šventes, Lietuvai, Vilniui svarbias datas, tariasi, ruošiasi, švenčia Vilniaus gimtadienį, Lietuvos valstybines ir kitas šventes, dalyvauja akcijose, parodose, skirtose įprasminti Lietuvai svarbias datas, įvykius, šventes.

Aplinkosauginis pilietiškumas. Modeliuojamose kontekstuose vaikai diskutuoja, siūlo idėjas, kaip kiekvienas galime prisidėti prie aplinkos, gamtos saugojimo. Padedami mokytojo, vaikai prasmingai dalyvauja veiklose, kurios siejamos su Mokyklos, Vilniaus aplinkos saugojimu ir tvarkymu, visuomenės aplinkosauginiu švietimu: akcija-talka „Į pagalbą gamtai“, klimato kaitos savaitės renginiai, „Pagalba žiemojantiems paukšteliams“ ir kt.

Pasiekimų sritis: Emocijų suvokimas ir raiška
Vertybinė nuostata: Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais
Esminiai gebėjimai: Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus
Pasiekimų srities dėmenys ir ugdymo(si) gairės siekiant vaikų iki 3 metų pasiekimų ūgties (1-3 žingsniai)
<u>Savo jausmų raiška, suvokimas ir pavadinimas.</u> Vaikai kilusias savo emocijas išreiškia veido mimika, gestais, balsu, žodžiais, kūno poza, kai suaugusieji susitapatina su jų patiriamomis

emocijomis, jautriai į jas reaguoja, atliepia vaiko emocinius poreikius. Modeliuojamuose kontekstuose vaikai mokosi atpažinti ir pavadinti emocijas: nuotaikoms žymėti naudoja emocijų veidelius, spalvas, nuotraukas, „emocijų termometrus“, žiūrinėja knygeles, paveikslėlius, klausosi skaitomų kūrinių apie jausmus, dėlioja emocijų dėlionės. Dalyvauja socialinio emocinio ugdymo programos „Kimochis“ veiklose.

Kitų žmonių jausmų atpažinimas ir tinkamas reagavimas į juos. Vaikai žaisdami, klausydamiesi muzikos, judėdami greta, veikdami kartu kasdienėse veiklose atpažįsta kito emocijas iš veido išraiškos, balso, judesio. Žaidžia socialinius žaidimus, lėlių teatrą, kopijuoja draugo, mokytojo mimiką, judesius, balsą, pavadina kito emocijas, mokosi tinkamai į jas reaguoti.

Savo ir kitų žmonių jausmų apmąstymas. Vaikai mokosi būti ir veikti šalia kitų ir kartu su kitais įsitraukdami į bendrus žaidimus ir veiklas grupelėje. Bendrose veiklose vaikai ugdomi jautrumą kito poreikiams: mokosi suprasti, ką jaučia, ko nori kitas, bando atliepti kito jausmus ar norus. Žiūrinėja knygeles, paveikslėlius, klausosi skaitomų kūrinių, kalbasi, aiškinasi kodėl personažas taip jaučiasi.

Pasiekimų srities dėmenys ir ugdymo(si) gairės siekiant 3-6 metų vaikų pasiekimų ūgties (3-6 žingsniai)

Savo jausmų raiška, suvokimas ir pavadinimas. Modeliuojamuose kontekstuose vaikai patiria, išreiškia, aptaria ir vis geriau atpažįsta bei įvardija įvairias savo ir kitų emocijas, jas sukėlusias situacijas bei priežastis: žaidžia vaidmenų ir naratyvinius žaidimus, tyrinėja, žymisi, kaip jaučiasi, stebi, kaip jų emocijos keičiasi dienos eigoje, klausosi skaitomų istorijų, žiūri filmukus, aptaria įspūdžius ir patirtis, žaidžia stalo žaidimus, tyrinėja emocijų korteles, piešia, tapo išreikšdamas emocijas spalvomis, klausosi įvairios muzikos išreikšdamas jausmus judesiu, garsu, mimika, pavadina patirtas emocijas.

Kitų žmonių jausmų atpažinimas ir tinkamas reagavimas į juos. Kasdienėse veiklose, žaidimuose, klausydamis skaitomų kūrinių, žiūrinėdami knygas, paveikslėlius, filmukus, pavadina draugų, žmonių, personažų emocijas, jausmus, komentuoja aptaria jų raišką, situacijas, kuriose jie kyla. Aiškinasi, samprotuoja, kokios kūno pozos, veido mimikos, balso tonas leidžia suprasti kaip jaučiasi kitas. Diskutuoja, aiškinasi, kokie veiksmai, žodžiai gali žėisti kitų jausmus. Žaidžia žaidimus skatinančius tyrinėti ar imituoti kitų žmonių nuotaiką.

Savo ir kitų žmonių jausmų apmąstymas. Vaikai klausosi skaitomų istorijų, aptaria situacijas, kuriose žmonių, vaikų emocijos skiriasi ar būna panašios. Modeliuojamuose kontekstuose vaikai pasakoja, įvairiais būdais komunikuoja apie jausmus su kitais: išreiškia vaizdu, judesiu, mimika, žodžiu. Reflektuoja apie tai kaip jautėsi atitinkamų situacijų, veiklų metu. Vaikai aiškinasi būdus, kaip tinkamai išreikšti jausmus, svarsto, kaip padėti nuskriaustam, nusiminusiam, išsigandusiam draugui jaustis geriau. Dalyvauja socialinio emocinio ugdymo programų „Kimochis“ ir „Dramblys“, „Esame saugūs“ veiklose.

Pasiekimų sritis: Darnūs santykiai su savimi, bendraamžiais ir suaugusiais

Vertybinė nuostata: Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais

Esminiai gebėjimai: Pasitiki savimi, mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems

Pasiekimų srities dėmenys ir ugdymo(si) gairės siekiant vaikų iki 3 metų pasiekimų ūgties (1-3 žingsniai)

Gebėjimas suprasti ir tinkamai išreikšti savo poreikius, pomėgius, interesus. Vaikai savo poreikius mokosi parodyti veido mimika, garsais, gestais, pirmaisiais žodžiais. Suaugusieji stengiasi suprasti vaiko poreikių ženklus ir į juos reaguoti, įvardinti vaiko poreikius ir domėjimosi objektus.

Gebėjimas užmegzti geranoriškus santykius su suaugusiaisiais ir kitais vaikais. Modeliuojamuose kontekstuose vaikai mokosi pasisveikinti, nusišypsoti, pasakyti kitam savo vardą, pakviesti žaisti, ką nors veikti kartu. Vaikai žiūrinėja knygeles, paveikslėlius, klausosi skaitomų kūrinių, kalbasi, aiškinasi susipažinimo, susidraugavimo situacijas.

Gebėjimas bendrauti, mokymasis bendradarbiauti. Vaikai mokosi būti ir veikti šalia kitų ir kartu su kitais, įsitraukia į bendrus žaidimus ir veiklas grupelėje. Bendrose veiklose vaikai mokosi suprasti, ką jaučia, ko nori kitas, bando atliepti kito jausmus ar norus. Žaisdami įvairius žaidimus, padedami suaugusiojo vaikai mokosi dalintis žaislais, palaukti savo eilės, padėti vienas kitam, skirti asmeninius ir bendrus žaislus, daiktus.

Gebėjimas atpažinti ir pripažinti savo ir kitų panašumus bei skirtumus. Vaikai tyrinėja juos supančių žmonių išvaizdos, aprangos, amžiaus panašumus ir skirtumus, akivaizdžius panašumus bei skirtumus įvardina, pakomentuoja, palygina su savimi, mokosi pripažinti kito skirtumus.

Pasiekimų srities dėmenys ir ugdymo(si) gairės siekiant 3-6 metų vaikų pasiekimų ūgties (3-6 žingsniai)

Gebėjimas suprasti ir tinkamai išreikšti savo poreikius, pomėgius, interesus. Vaikai įsitraukia į žaidimus, įvairias veiklas, kurios padeda patirti ir suprasti: noriu – nenoriu, mėgstu – nemėgstu, įdomu – neįdomu, paskatina atpažinti, tyrinėti, įvardyti ir skirtingais, kitiems priimtinais būdais parodyti savo poreikius, pomėgius, interesus.

Gebėjimas užmegzti geranoriškus santykius su suaugusiaisiais ir kitais vaikais. Kuriamuose kontekstuose vaikai mokosi mandagiai, geranoriškai bendrauti su pažįstamais ir nepažįstamais suaugusiaisiais bei vaikais. Vaikai aiškinasi, samprotauja, aptaria, kokie būdai padeda susipažinti, susidraugauti, palaikyti draugiškus santykius. Vaikai išbando pačių bendraujant atrastus, iš skaitomų knygelių ar suaugusiųjų sužinotus įvairius emocinių ryšių, abipusės simpatijos, draugystės užmezgimo ir palaikymo būdus, aiškinasi, koks draugas yra geras ir koks yra blogas.

Gebėjimas bendrauti, mokymasis bendradarbiauti. Vaikai patys inicijuoja bendrus žaidimus ar veiklas, siūlo ir derina veiklos idėjas, veiksmus, siužetą, susikuria veiklos ir elgesio taisyklės, padeda vienas kitam, tariai, tarpininkauja sprendžiant tarpusavio nesutarimus, prireikus kreipiasi į suaugusiuosius pagalbos. Modeliuojamuose kontekstuose vaikai žaidžia, atlieka veiklas poroje, grupelėse, mokosi palaukti savo eilės, dalintis žaislais ir priemonėmis, išsakyti ir išklausti nuomonę, siūlymus, priimti bendrus sprendimus ir pan. Vaikai aiškinasi, samprotauja, koks elgesys yra priimtinas ar nepriimtinas kitiems ir kodėl. Tyrinėja būdus, kurie padeda suprasti vieniems kitus, įtraukti juos į bendrus žaidimus ir veiklas. Vaikai mokosi įžvelgti kilusio nesutarimo esmę, išgirsti kiekvieno nesutarimo dalyvio nuomonę ir ieškoti išečių, kurios būtų priimtinos kiekvienam.

Gebėjimas atpažinti ir pripažinti savo ir kitų panašumus bei skirtumus. Įvairiose veiklose, modeliuojamuose kontekstuose, vaikai tyrinėja, pajaučia ir supranta, žmonių panašumus ir įvairovę. Vaikai susipažįsta su šalies ir pasaulio socialiniais, kultūriniais panašumais ir skirtumais. Komunikuodami, sekdami suaugusiųjų pavyzdžiu, vaikai mokosi suprasti, gerbti, toleruoti ir priimti kita kalba kalbantį, kitaip besielgiantį, mažiau gebantį vaiką. Padedant suaugusiems,

dalyvaudami mokyklos smurto ir patyčių prevencijos programos veiklose, prevencinės programos „Esame saugūs“ veiklos, vaikai mokosi atpažinti patyčias ir būdus, kaip jų išvengti.

Gebėjimas prisidėti prie grupės gerovės kūrimo. Vaikai įsitraukia į mokytojo inicijuotas veiklas, projektus, grupei bendrų sprendimų priėmimą, diskutuoja, drauge siūlo idėjas, kaip pertvarkyti, kurti, puošti grupės ar lauko aplinką, kokias veiklas organizuoti, kaip įgyvendinti sumanymus, pasijunta aktyviais grupės dalyviais, prisiima atsakomybę. Kuriamuose kontekstuose vaikai siekia bendro tikslo, lyderiauja paeiliui, apsversto kiekvieno pasiūlytas idėjas, ieško kompromisų, mokosi bendradarbiauti, kuria taisykles, supranta, kaip taisyklės prisideda prie grupės gerovės kūrimo.

UGDYMO(SI) SRITIS „TYRINĖJU IR PAŽĖSTU APLINKĄ”

Pasiekimų sritis: Aplinkos pažinimas ir saugojimas

Vertybinė nuostata: Nori pažinti, suprasti ir saugoti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.

Esminiai gebėjimai: Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose

Pasiekimų srities dėmenys ir ugdymo(si) gairės siekiant vaikų iki 3 metų pasiekimų ūgties (1-3 žingsniai)

Gebėjimas pažinti socialinę ir kultūrinę aplinką. Modeliuojamuose kontekstuose vaikai perteikia savo patirtis, supratimą apie šeimą, artimiausią aplinką, vykusius šeimos ar grupės įvykius. Žiūrinėja nuotraukas, jose rodo, vardina artimus ir pažįstamus žmones, vaikus, pasakoja apie nuotraukose užfiksuotus įvykius, šventes. Žaidžia vaidmeninius žaidimus atliepdami įvairius socialinius vaidmenis, situacijas, laiką, imituoja atitinkamus veiksmus, žaidimuose naudoja įvairius daiktus, priskiria jiems buities, kultūros paskirtis ir pan. Vaikai kartu su mokytoju žaidžia savo šeimos ir kitų šeimų pasiūlytus žaidimus. Žiūrinedami knygeles, paveikslėlius, pastebi žmonių išvaizdos, aprangos, aplinkos skirtumus ir panašumus, kalbasi, kur ir kaip gyvena kiti žmonės. Vaikai naudojami dienotvarkės paveikslėliais, dėlioja paros dalių, metų laikų sekos paveikslėlius, eksperimentuoja su skirtingos trukmės muzikinėmis atkarpomis, laikrodžiais, matuoja, kiek laiko užtrunka kažką padaryti.

Gebėjimas pažinti gamtinę aplinką. Modeliuojamuose kontekstuose, žaisdami įvairius žaidimus vaikai susipažįsta su kai kuriais gyvūnais, augalais, gamtos reiškiniais. Žiūrinėja knygeles, paveikslėlius, dėlioja dėliones, žaidžia su kortelėmis, klausosi literatūros ir tautosakos kūrinių apie gyvūnus, augalus, gamtos reiškinius. Žaidžia vaidybinius, muzikinius žaidimus, dainuoja, imituoja, pamėgdžioja gyvūnus, gamtos reiškinius judesiu, balsu. Stebi, tyrinėja medžius ir kitus augalus mokyklos aplinkoje, padedami suaugusiųjų prižiūri, tyrinėja auginamus augalus Mokyklos žaliosiose edukacinėse erdvėse. Stebi gamtos reiškinius natūralioje ir virtualioje aplinkose, atranda juos su mokytojo pagalba eksperimentuodami.

Pagarbus santykis su gyvybe ir aplinka. Būdami gamtinėje, kultūrinėje aplinkoje džiaugiasi ten esančiais objektais. Sekdamas suaugusiojo pavyzdžiu stengiasi saugoti augalus ir gyvūnus, išreiškia savo nuomonę apie patinkantį augalą, gyvūną, kultūrinės aplinkos daiktą. Dalyvauja aplinkosauginio švietimo renginiuose: renka šiukšles gamtoje akcijos „Į pagalbą gamtai“ metu, padeda tvarkyti Mokyklos žaliasias edukacines erdves per Daržų dieną, kuria gamtos koliažus iš gamtinės medžiagos ir kt. Pasakoja, dalinasi išpūdžiais, kaip pagelbėja paukšteliams žiemą, džiaugiasi laistydami augalus, ravėdami piktžoles, radęs šiukšlę rodo mokytojui, meta į šiukšliadėžę ir kt.

Pasiekimų srities dėmenys ir ugdymo(si) gairės siekiant 3-6 metų vaikų pasiekimų ūgties (3-6 žingsniai)

Gebėjimas pažinti socialinę ir kultūrinę aplinką. Kuriamuose kontekstuose vaikai susipažįsta su savo aplinkos žmonių bendruomenių gyvenimo būdu, aiškinasi jų panašumus ir skirtumus. Vaikai pasakoja, dalinasi patirtimis apie savo šeimą, jos buitį, pomėgius, laisvalaikį, tradicijas. Įvairiose realiose ir virtualiose aplinkose, pasitelkę visus jautimus tyrinėja kitų tautų, kultūrų buitį, tradicijų ypatumus. Išvykose, ekskursijose, virtualiose aplinkose tyrinėja, pažįsta savo rajono, Vilniaus, šalies, kitų šalių gyvenamuosius, žymius objektus, rengia pristatymus apie jiems įdomią gatvę, gyvenvietę, miestą, šalies sostines ir pan. Domisi Vilniaus kultūriniu gyvenimu, istorija, tradicijomis ir pan. Modeliuojamuose kontekstuose įsitraukia į šeimos, liaudies tradicines veiklas, susipažįsta, „pasimatuoja“ įvairias profesijas, samprotauja apie įvairių profesijų žmonių atliekamų darbų svarbą, vertę, domisi, kaip vyksta paslaugų ir daiktų manai. Vaikai, kalbėdamiesi, ką veikė per dieną, savaitę, dėliodami paveikslėlius, pradeda pavadinti paros dalis, savaitės dienas, pasako, ką veikė vakar, ką veikia šiandien, ką veiks rytoj. Vaikai aiškinasi, tyrinėja lygina, komentuoja dabarties, praeities, ateities žaidimų, buities darbų, keliavimo būdų ir priemonių, gyvenamųjų namų ypatumus, samprotauja, kodėl žmonių gyvensena buvo būtent tokia. Įvairiose veiklose, aplinkose, kuriamuose kontekstuose sužino apie Lietuvos, Vilniaus istorijai svarbius įvykius, žymius veikėjus, susipažįsta su tautosakos paveldu.

Gebėjimas pažinti gamtinę aplinką. Kuriamuose kontekstuose vaikai stebi, renka, tyrinėja, grupuoja, atpažįsta ir pavadina augalus ir jų dalis. Mokyklos aplinkoje, Vilniaus gamtinėse aplinkose (Vingio parke, VU botanikos sode, Neries pakrantėse, Karoliniškių kraštovaizdžio draustinyje) stebi, tyrinėja medžius, kitus augalus. Mokyklos žaliosiose edukacinėse erdvėse vaikai sodina, prižiūri augalus, stebi, matuoja, fiksuoja, kaip jie auga. Vaikai dalinasi savo patyrimu ir išgyvenimais apie naminių gyvūnų, augintinių auginimą. Stebi gyvūnus savo aplinkoje, dalyvauja edukacijose „Magiški kiaušiniai“, „Svečiuose triušukai“, „Užsiaugink drugelius pats“. Kai kuriuos mūsų ir svetimų kraštų gyvūnus atpažįsta paveikslėlių knygos, animaciniuose filmuose iš jų kūno formos, išskirtinių požymių, gyvenamųjų vietų, mėgdžioja gyvūnų balsus, būdingus judesius. Stebi Mokyklos kieme ir išvykų į Vilniaus gamtines aplinkas metu sutiktus gyvūnus, tyrinėja vabzdžius ir vabalus Mokyklos žaliosiose edukacinėse erdvėse, svarsto ir aiškinasi, kaip gyvūnai prisitaikę prie aplinkos. Vaikai tyrinėja, aiškinasi, stebi, tyrinėja organizmų poreikius, aiškinasi, kam naudojamas vanduo, kodėl jis toks svarbus ir reikalingas organizmams. Vaikai klausosi mokytojo skaitomų tekstų, varto knygas apie gamtą, žiūri vaizdo įrašus, aiškinasi, kaip gyvena augalai ir gyvūnai – dieną ir naktį, skirtingais metų laikais, kokie pasikeitimai vyksta jų gyvenime. Kuriamuose kontekstuose vaikai stebi ir fiksuoja augalų gyvenimo ciklus, medžių metų ciklą, kai kurių gyvūnų gyvenimo ciklus. Skirtingais metų laikais vaikai stebi būdingus gamtos požymius, pildo gamtos, orų kalendorius, pastebi gamtos pokyčius skirtingais metų laikais, susieja juos su augalų ir gyvūnų gyvenimu, supranta, kaip gamtos objektai prisitaiko prie aplinkos sąlygų, kad išgyventų.

Pagarbus santykis su gyvybe ir aplinka. Kuriamuose kontekstuose, vaikai dalinasi mintimis, samprotauja, kam reikalingi medžiai ir kiti augalai, aiškinasi, kokie ir kodėl augalai yra saugomi, kaip reikia rūpintis medžiais ir kitais augalais, kaip elgtis įprastose ir saugomose gamtinėse aplinkose. Sodina Mokyklos aplinkoje medelius, rūpinasi jais ir kitais augalais, prisiima atsakomybę už jų priežiūrą. Vaikai diskutuoja apie gyvūnų naudą, aiškinasi, ko reikia, kad gyvūnai gyventų, gerai jaustųsi, kokie žmogaus ir gyvūnų santykiai, per rūpinimąsi gyvūnais ugdomi pagarbą gyvajai gamtai. Vaikai aptaria ir supranta, kad žmogaus išmestos atliekos gali būti pavojingos gyvajai gamtai, mokosi taupiai naudoti vandenį, popierių, priemones, nešvaisto jų be

reikalo, suprasdami, kad taip prisideda prie Žemės išteklių tausojimo, tvarumo. Vaikai dalyvauja aplinkosauginio švietimo projekto „Mes – gamtai, gamta – mums“ veiklose, Mokyklos ekologinio ir STEAM ugdymo programos „Gamtos bičiulių laboratorija“ aplinkosauginėse veiklose. Aiškinasi, sužino, mokosi kaip saugoti gamtines aplinkas ir jose esančius gamtos objektus pažintinėse edukacijose VU botanikos sode, Nacionaliniame saugomų teritorijų lankytojų centre, Pavilnių ir Verkių regioninių parkų lankytojų centre.
Pasiekimų sritis: Matematinis mąstymas
Vertybinė nuostata: Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais
Esminiai gebėjimai: Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį
Pasiekimų srities dėmenys ir ugdymo(si) gairės siekiant vaikų iki 3 metų pasiekimų ūgties (1-3 žingsniai)
<u>Skaičiaus pajauta, samprotavimai apie kiekį ir duomenis.</u> Modeliuojamuose kontekstuose vaikai stebi ir kartu su suaugusiuoju sako skaičius, skaičiuoja: kartoja eilėraščius, dainuoja daineles, žaidžia muzikinius, judriuosius žaidimus, seka pasakas, žaidžia stalo, siužetinius, kortelių, pirštų ir kt. žaidimus. Padedami mokytojo, vaikai atranda, kad „vienetą“ galima susieti su vienu daiktu, kad skaičiuojant naudojama ta pati žodžių seka, o paskutinis skaičių sekos skaičius reiškia suskaičiuotą objektų kiekį. Vaikai natūraliai įgunda įvertinti daiktų rinkinio kiekį iki 5-ių, neskaičiuodami daiktų („matomi“ skaičiai). <u>Mato pajauta ir išmatuojamų dydžių palyginimas.</u> Kuriamuose kontekstuose vaikai žaismingai veikia su daiktais, į kuriuos galima ką nors įpilti, įdėti: su įvairiais indeliais, kibirėliais pilsto smėlį, vandenį, kruopas, dirbtinį ir tikrą sniegą. Įvairiai veikdami, eksperimentuodami, žaisdami vaikai patys ir padedami mokytojo lygina daiktų ilgį, plotį, aukštį, masę, tūrį, gretina daiktus, juos kilnoja, perpilinėja skysčius, birias medžiagas, atranda vis daugiau būdų daiktų atitinkamiems dydžiams palyginti. Kalba, pavadina, apibūdina daiktus, išreiškia pastebėjimus „ilgas“, „trumpas“, „aukštas“, „žemas“, „sunkus“, „lengvas“, „pilnas“, „tuščias“ ir pan. <u>Geometrinių modelių pažinimas.</u> Vaikai natūraliai įsitraukia į aplinkoje esančių daiktų ir objektų tyrinėjimą: konstruoja, stato iš kaladėlių, rūšiuoja įvairius žaislus, daiktus, dėlioja paveikslėlius, žaidžia stalo, kortelių žaidimus. Kalbinami suaugusiojo, ima reaguoti į tokią daiktų savybę kaip forma, spalva vis geriau suprasdami, kai apie daiktą sakoma: „toks pat“, „panašus“, „skiriasi“, „kitoks“. Vaikai atranda, kad figūromis ir objektais erdvėje galima manipuluoti: apversti, pasukti, pastumti. Kalbinami vaikai išmoksta pavadinti vis daugiau linijų, dvimačių (plokštumos) ir trimačių (erdvės) figūrų, džiaugiasi jas atpažindami paveikslėlyje, aplinkoje surasdami jų analogų. <u>Vietos ir krypties apibūdinimas, sekų tyrinėjimas.</u> Vaikai žaidžia įvairius žaidimus, dalyvauja veiklose, kuriose laikosi judėjimo krypties ar buvimo vietos nurodymų: ieško nurodyto daikto, žaislo, paprašytas padeda daiktą, žaislą į tam tikrą vietą, žaidžia judėjimo žaidimus, žiūrinėdamas knygeles, paveikslėlius, pasako kur kas nors yra ir pan. Žaisdami ir eksperimentuodami vidaus ir lauko aplinkose, įvairiose situacijose kalbinami mokytojo, vaikai gestais, kalba, paveikslėliais, nurodo judėjimo kryptį arba seka kitų atitinkamus nurodymus. Kalbinami vaikai įsitraukia į vaizdinių, garsinių, žodinių, judesio, pojūčių, skirtingų kategorijų objektų sekų AB (BA) kopijavimo, pratęsimo, atkartojimo, atpažinimo veiklas: dėlioja kaladėlių sekas, varsto didelius karoliukus, aplikuoja plokštuminius elementus, kartoja sekas plodami, trepsėdami, dainuodami ir pan.

Pasiekimų srities dėmenys ir ugdymo(si) gairės siekiant 3-6 metų vaikų pasiekimų ūgties (3-6 žingsniai)

Skaičiaus pajauta, samprotavimai apie kiekį ir duomenis. Kuriamuose kontekstuose vaikai skaičiuoja pridėdami po vieną pasitelkus daiktus, piešinius, rankų pirštus. Naudodami fizines ir skaitmenines priemones, palaikomi mokytojo, vaikai mokosi atpažinti ir paaiškinti skaitmenis, piešinius, schemas ir pan. Žaidžia žaidimus, kuriuose skaičiuoja į priekį ir atgal. Atlieka skaičiavimo užduotis jas suvaidindami, nupiešdami, parodydami gestais, manipuliuodami daiktais, žaisdami savarankiškus žaidimus. Dalyvaudami žaismingose neformaliose, kūrybinėse veiklose, vaikai mokosi objektų kiekį grupėje (-ėse) apibūdinti kaip pakankamą / per didelį / per mažą tikslui pasiekti ar užduočiai atlikti. Veikdami mokytojo tikslingai sukurčiuose kontekstuose, vaikai mokosi samprotauti, kūrybiškai taiko įgytą skaičiavimo patirtį sprenddami problemas, pradeda vartoti žodžius, kuriais nusakomi matematiniai procesai.

Mato pajauta ir išmatuojamų dydžių palyginimas. Kuriamuose kontekstuose vaikai lygina daiktų ilgį (plotį, aukštį) arba tūrį, atirasdami įvairius dydžių palyginimo būdus. Vaikai svarsto, ieško sprendimų, kaip įvertinti įvairius atstumus, kaip palyginti dviejų trijų pažįstamų objektų atitinkamą dydį. Susipažįsta su matavimo prietaisais. Diskutuoja, dalinasi savo pastebėjimais, naudoja su ilgio, masės, tūrio (talpos) matavimu susijusius žodžius.

Geometrinių modelių pažinimas. Vaikai, tyrinėdami aplinką atranda įvairią erdvinę informaciją: panašumus, elementų išdėstymą, atsikartojimą, formos bendrumą. Stebėdami, pažindami, spontaniškai ar tikslingai tyrinėdami realioje ar virtualioje aplinkoje pateiktus, atrastus ar pastebėtus matematinius objektus, atpažįsta dvimates, trimates figūras, mokosi apibūdinti ir palyginti jų pagrindinius elementus, grupuoti, komponuoti, konstruoti skirtingų dydžių figūrų (objektų) sekas. Vaikai eksperimentuoja su veidrodiniais paviršiais, taškiniais šviesos šaltiniais, stebi ir tyrinėja dvimačių ir trimačių geometrinių objektų atvaizdus. Eksperimentuodami su figūromis, vaikai atranda, kad sudėtingesni objektai gali būti gaunami ir vaizduojami kaip paprastesnių, gerai pažįstamų objektų junginys. Vaikai savo pastebėjimus išreiškia piešiniuose, lipdiniuose.

Vietos ir krypties apibūdinimas, sekų tyrinėjimas. Vaikai, žaisdami ir eksperimentuodami vidaus ir lauko aplinkose, veikdami modeliujamuose kontekstuose, vis daugiau pasirinktu būdu duoda ir priima nurodymus apie objekto judėjimo kryptį ir buvimo vietą. Tyrinėja grupės, mokyklos patalpų, lauko aikštelės erdves, žemėlapius, ieško paslėptų, nurodytų objektų, kuria „lobių žemėlapius“, žygių maršrutus, planus ir kt.; modeliuoja, kuria statinių projektus, kuria ir sprendžia, žaidžia labirintų žaidimus, žaidžia orientavimosi žaidimus. Vaikai atranda ir susipažįsta su sekų AB, BA, ABC, AAB, ABB, ABA modeliais: mokosi juos atpažinti, nukopijuoti, pratęsti seką, rasti jos trūkstamą narį, sukurti kitą to paties modelio sekos pavyzdį. Sekų modeliavimo gebėjimus vaikai ugdo formaliose ir neformaliose veiklose piešdami, dėliodami įvairius objektus, ritmiškai dainuodami ar judėdami, nagrinėdami raštus ar kurdami ornamentus.

Pasiekimų sritis: Skaitmeninis sumanumas
Vertybinė nuostata: Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas.
Esminiai gebėjimai: Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas
Pasiekimų srities dėmenys ir ugdymo(si) gairės siekiant vaikų iki 3 metų pasiekimų ūgties (1-3 žingsniai)
<u>Gebėjimas tikslingai naudoti skaitmenines priemones.</u> Vaikai žaidžia, tyrinėja įvairius išmaniuosius daiktus, žaislus be ekranų naudodami jutiminius veiksmus ir siekdami sukelti garsinį, judesio ar šviesos efektą; tyrinėja šių daiktų, žaislų veikimo galimybes, naudoja pagrindines paleidimo funkcijas – spaudžia mygtukus, suka detales, nustato kryptį ar judėjimą. <u>Veiksmų sekų naudojimas problemoms spręsti.</u> Modeliuojamuose kontekstuose vaikai žaisdami kartoja, patys atlieka žodžių, ritmo ar žaidimo situacijų trumpas sekas. Žaisdami, veikdami vaikai kalba, rodo, atlieka veiksmus perteikdami kasdienių veiklų atlikimo sekas, pasakoja apie savo darbus, parodo, ką po ko daro. Stebi, reaguoja į mokytojo, kitų vaikų nurodymus, komandas, laikosi nurodytos tvarkos, eiliškumo. <u>Saugus naudojimasis išmaniaisiais įrenginiais.</u> Vaikai, reaguoja į mokytoją, atsargiai elgiasi su išmaniaisiais daiktais, žaislais, naudoja juos pagal paskirtį, palaipsniui įsisavina paprastus saugumo reikalavimus.
Pasiekimų srities dėmenys ir ugdymo(si) gairės siekiant 3-6 metų vaikų pasiekimų ūgties (3-6 žingsniai)
<u>Gebėjimas tikslingai naudoti skaitmenines priemones.</u> Modeliuojamuose kontekstuose vaikai, mokytojų padedami, ribojant laiką, praleidžiamą prie ekranų, naudojami jų amžių atitinkančiomis prasmingomis, ugdymą(si) papildančiomis skaitmeninėmis technologijomis ir skaitmeniniu turiniu (vaizdo įrašais, žaidimais, garsinėmis knygelėmis, ugdomosiomis programėlėmis ir kt.) žaisdami ir pažindami aplinką. Apie objektus ir reiškinius, kurių neįmanoma tiesiogiai matyti, paliesti, išgirsti, vaikai, mokytojų padedami, gauna informaciją naudodamiesi išmaniaisiais įrenginiais, realiu laiku jungdamiesi prie nuotolinių įrenginių ir informacinių svetainių. Vaikai mokytojo padedami ir prižiūrimi, tikslingai bendrauja tarpusavyje, su kitų mokyklų vaikais, kūrėjais, žaidimo pasaulio personažais naudodamiesi virtualiam bendravimui ir mokymuisi tinkamas elektronines aplinkas. Kuriamuose kontekstuose vaikai atliepia, komentuoja įvairiomis formomis (vaizdo, garso įrašai, animacijos) pateikiamą informaciją. Vartoja kai kuriuos su technologijų naudojimu susijusius žodžius, pasakoja apie interaktyvią knygelę, programėlę, žaidimą. Mokytojo padedami ir prižiūrimi naudojami įvairių išmaniųjų įrenginių valdymo priemonėmis, informacinėmis svetainėmis tyrinėjimams ir kt. ugdomajai veiklai. Mokytojo prižiūrimi pasirenka ir naudoja pagal amžių tinkamas interneto svetaines, programėles, kad galėtų atlikti projektines veiklas, kūrybines užduotis. <u>Elementaraus skaitmeninio turinio kūrimas.</u> Kuriamuose kontekstuose vaikai atranda nesudėtingo skaitmeninio turinio kūrimo galimybes (piešimas, fotografavimas, garso ir vaizdo įrašas), realiose ir virtualiose aplinkose ištraukia į įvairias kūrybines, tyrinėjimo ir judrias veiklas. Vaikai kartu su mokytoju naudoja skaitmeninį fotoaparata, kad užfiksuotų gamtos ar kitus objektus, naudojami paprastomis piešimo programomis kurdami piešinius, naudoja garsų įrašymo programėles – įrašinėja savo balsą, pasakojamas istorijas, dainuojamas dainas ir kt., naudoja paprastas vaizdo įrašų kūrimo programas kurdami trumpus filmukus apie savo kasdienę veiklą, žaidimus, išvykas, kuria skaitmeninius dienoraščius, įrašydami nuotraukas, garsus, piešinius ir trumpus tekstus apie

tai, ką nuveikė per savaitę. Vaikai aptaria savo ir kitų sukurtą skaitmeninį turinį, rodo ką ir kaip sukūrė, pasitelkdami technologijas kūrybinėje veikloje.

Veiksmų sekų naudojimas problemoms spręsti. Kuriamuose kontekstuose vaikai stebi, žaidžia, nagrinėja įvairius procesus, kasdienius darbus ir veiklas, įvardina jų atlikimą žingsniais, veiksmų eiliškumą, susitarimus-taisykles, taip suvokia veiksmų sekas problemoms spręsti (algoritmus) ir elementariai juos taiko. Žaisdami, konstruodami, dalyvaudami projektinėse ir kt. veiklose vaikai, siekdami savo ketinimų, skaido į dalis veiklas, paskirsto komandos narių vaidmenis ir veiksmus. Žaisdami vaikai atlieka vieni kitų sakomus nurodymus, komandas. Modeliuojamuose kontekstuose vaikai išbando, kaip žodines komandas pateikti vaizdiniais, garsiniais ir kitais simboliais bei atlikti jais žymimus veiksmus. Vaikai užrašo komandų sekas simbolių sekomis ir mokosi jas „perskaityti“ bei atlikti. Siekdami rezultato ir naudodamiesi realiais objektais kaip simboliais (kaladėlėmis, akmenukais, piešiniais, kortelėmis ir kt.), vaikai dėlioja ir atlieka veiksmų seką. Žaisdami, konstruodami, vaikai dėlioja veiksmų sekas, kurias atlieka skaitmeniniai objektai (robotukai, valdikliai ir pan.). Vaikai svarsto, aiškinasi, diskutuoja kuo skiriasi rezultatai, kai komandas atlieka žmogus ir robotas. Stebėdami ir nagrinėdami įvairių veiklų atlikimo veiksmus, pastebi jų pasikartojimą. Kuriamuose kontekstuose vaikai susipažįsta su žaidybinėmis programavimo aplinkomis programuodami paprasčiausias animacijas, žaidimus, dėliodami komandų blokų sekas ir jas vykdydami. Programuodami nesudėtingas animacijas programavimo aplinkose, vaikai nuosekliai atlieka veiksmus, atpažįsta kartojamus veiksmus. Vaikai išbando užrašytas veiksmų sekas, nepavykus pasiekti norimą rezultatą, koreguoja veiksmų seką ir bando iš naujo.

Saugus naudojimasis išmaniaisiais įrenginiais. Vaikai aiškinasi, samprotauja, diskutuoja, sužino apie skaitmeninių priemonių saugaus ir atsakingo naudojimo, virtualaus bendravimo taisykles ir mokosi taikyti jas aptardami su suaugusiuoju (mokytoju, tėvais (globėjais)), nagrinėdami įvairias situacijas ir pavyzdžius.

UGDYMO(SI) SRITIS „AŠ KALBŲ PASAULYJE”

Pasiekimų sritis: Kalbinė raiška

Vertybinių nuostatų: Nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas

Esminiai gebėjimai: Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą

Pasiekimų srities dėmenys ir ugdymo(si) gairės siekiant vaikų iki 3 metų pasiekimų ūgties (1-3 žingsniai)

Gebėjimas išreikšti patirtį, jausmus ir mintis, įsitraukti ir plėtoti pokalbį. Įvairiose situacijose ir aplinkose inicijuojami pokalbiai su vaikais: vaikai skatinami pasakyti, pakartoti žodžius, garsažodžius, pavadinti objektus, veiksmus ir būsenas, pasakoti ką mato ir girdi, ko nori. Vaikai į pokalbius su kitais mokosi įsitraukti, kalbinami suaugusiojo, atsakydami į klausimus. Suaugusiems svarbu būti dėmesingiems, kantriai išklausti vaikų kalbą, jiems išreiškiant, pasakojant apie savo jausmus, emocijas, norus, mintis, lėtai, aiškiai kalbėti su vaiku, reaguojant į jo intencijas, reiškiamas žodine ir nežodine išraiška.

Gebėjimas pasakoti, atpasakoti, apibūdinti, kurti, aiškinti taikant nežodines ir žodines raiškos priemones. Vaikai žiūrindami knygeles, paveikslėlius, filmukus, žaisdami žaidimus, įvardina ką mato, klausinėja, mėgdžioja žodžius, klausosi skaitomų, pasakojamų tekstų, eilėraščių, pasakų, juos papildant vaizdine informacija, jutiminiais pojūčiais. Modeliuojamuose kontekstuose vaikai

kartoja girdėtus trumpus kūrinėlius, žaidžia pirštų žaidimus kartodami žodžius, frazes, dalyvauja pokalbiuose, kelių žodžių sakiniiais kalba apie save, savo norus, poreikius, išgyvenimus, pasakoja apie tai, ką mato ir girdi, vartoja paprastas mandagumo frazes, formuluodami sakinius, taiko pagrindines gramatikos taisykles. Žaisdami vaidmeninius, vaidybinius žaidimus pasakoja, atpasakoja girdėtus kūrinčius, pokalbius, fantazuoja, pavadina, apibūdina žaislus, daiktus. Dėliodami paveikslėlius, dėliones, statydami su kaladėlėmis, konstruodami, žaisdami siužetinius žaidimus pasakoja ką sudėjo, pastatė, ką padarė „valgyti“ ir pan. Po renginio, spektaklio pasakoja, rodo ką matė ir girdėjo, kas buvo įdomu.

Gebėjimas komunikuoti paprastomis rašytinės raškos formomis. Vaikai plėtoja rašytinės raškos gebėjimus mėgdžiodami suaugusiuosius ir eksperimentuodami: stebi rašančiuosius ar piešiančiuosius, išbando rašymo priemones, imituoja rašymą, brauko, keverzoja, piešinėja pasakodami ką „piešia“, „rašo“, palieka ženklus smėlyje, popieriuje, kitame paviršiuje.

Pasiekimų srities dėmenys ir ugdymo(si) gairės siekiant 3-6 metų vaikų pasiekimų ūgties (3-6 žingsniai)

Gebėjimas išreikšti patirtį, jausmus ir mintis, įsitraukti ir plėtoti pokalbį. Kuriamuose kontekstuose vaikai tyrinėja kalbinės raškos būdus: kaitalioja balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonaciją, eksperimentuoja garsais ir žodžiais, kuria naujadarus, žaidžia kalba ir kuria savo kalbas. Vaikai kalba apie tai, ką jaučia, mato, girdi, nuolat plečia žodyną, susijusį su kasdieniu gyvenimu, artimiausia aplinka, gamta, technika, objektų savybėmis, būsenomis. Žaidžia įvairius žaidimus kurdami naujas patirtis ir kalbines situacijas. Vaikai klausosi skaitomų, pasakojamų, vaidinamų tekstų ir siužetų, įgarsintų filmukų ar pasakų, patys juos atpasakoja, perkuria, pratęsia, suvaidina, iliustruoja, deklamuoja, kalbasi su mokytoju apie teksto turinį ir prasmes, sieja tekstą su vizualia medžiaga. Vaikai aktyviau kalba, ieško būdų, kaip aiškiau išreikšti mintį, mokytojui dėmesingai bendraujant, parodyt, kad vaikus suprato, papildant ir pratęsiant vaikų mintis.

Gebėjimas pasakoti, atpasakoti, apibūdinti, kurti, aiškinti taikant nežodines ir žodines raškos priemones. Modeliuojamuose kontekstuose, kasdienėse veiklose vaikai skatinami aktyviai komunikuoti: kalba sau, kitiems, klausinėja, užkalbina, prašo, pašaukia, nurodo. Dalyvaujant veiklose, vaikai klausia, bando vartoti naujai sužinotas sąvokas, vaizdingus žodžius, argumentuoti, plėtoja diskusijas, reflektuoja savo patirtį, žodinę rašką papildydami išradingais gestais, judesiais, mimika, iliustruodami aplinkos objektais, schemomis, piešiniais. Žaidžia išplėtotus siužetinius vaidmenų žaidimus, įsitraukia į pokalbius porose, grupelėse, išbando skirtingas kalbėjimo manieras, mokosi žodinėmis derybomis ir kompromiso paieškomis spręsti kylančius nesutarimus ir problemas laikydamiesi savo kultūrinei aplinkai priimtinių bendravimo taisyklių. Vaikai kartu su suaugusiuoju ir bendraamžiais skaitinėja knygas, kalbasi apie skaitomas ar pasakojamas istorijas, diskutuoja apie atliktą veiklą, patirtą nuotyki, žiūrėtą filmą, girdėtą pasaką, pasakoja istorijas, kuria pasakojimus, kalbasi apie tai, ką norėtų patirti ir veikti. Įsitraukę į žaismės situacijas vaikai bando juokauti, kalba „ateivių“, „užsienio“ kalbomis, bando susikalbėti su kitakalbais vaikais ar suaugusiais. Santūresni, mažai kalbantys, nuošaliau linkę laikytis vaikai, taip pat vaikai, turintys sulėtėjusios kalbos raidos požymių, yra palaikomi mokytojo, teigiamai reaguojant į jų žodinę ir nežodinę rašką, skatinant juos bendrauti įvairiais žaismingais būdais, bendravimo procesą papildant alternatyviosios komunikacijos priemonėmis: daiktais-simboliais, nuotraukomis, paveikslais, grafiniais simboliais.

Gebėjimas komunikuoti paprastomis rašytinės raškos formomis. Kuriamuose kontekstuose vaikai įsitraukia į piešimo, rašymo veiklas: „rašo“ žinutę ar laišką piešiniu, kopijuoja matomus simbolius, raides, žodžius, kuria savo ženklus ir simbolius, puošia ir apipavidalina užrašytas raides ar ženklus siedami juos su realiais objektais. Mokosi rašinėti veikdami kūrybiškai: iš

gamtinės medžiagos, daiktų, detalių dėlioja simbolius ir raides, pagaliuku rašo ant smėlio, kreidelėmis – ant asfalto, rengia simbolių, piešinių, ženklų „laiškus“, kuria knygeles, kūno kalba vaizduoja raides, žodžius, kuria istorijas apie raides ar garsus, stato ir konstruoja simbolius, raides. Vaikai modeliuojamuose kontekstuose įsitraukia į veiklas, žaidimus, kurių metu piešiniais, rašinėjimais, raidėmis pavaizduoja savo patirtį, išgyvenimus, norus, rašo žinutes, laiškėlius tėvams, vaikams, mokytojams. Suaugusiojo pamokyti, piešiniuose, po darbėliais rašo atskiras raides, savo vardą, paprastus žodelius. Iliustruoja pasakas, pasakojimus, filmukus, iliustracijose parašydami nukopijuotas raides, žodžius. Vaikai atranda raides skaitmeniniuose įrenginiuose, sieja jas su ranka užrašytomis bei spausdintomis raidėmis, rašo spausdintines raides ar skaitmenis ranka ir kompiuteriu. Vaikai aiškinasi, samprotauja apie rašymo tikslus, tyrinėja ir supranta, kad skirtingos kalbos turi skirtingas raides.

Pasiekimų sritis: Kalbų supratimas

Vertybė nuostata: Domisi žodiniiais ir nežodiniiais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausyti ir suprasti kitą

Esminiai gebėjimai: Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus

Pasiekimų srities dėmenys ir ugdymo(si) gairės siekiant vaikų iki 3 metų pasiekimų ūgties (1-3 žingsniai)

Gebėjimas klausytis ir suprasti kitų kalbėjimą, reaguoti į nežodinę raišką. Kasdienėje veikloje ir modeliuojamuose ugdymo(si) kontekstuose vaikai atkreipia dėmesį į kalbėjimą, girdi suaugusiojo kalbą, savo ir artimųjų vardus, paprastus klausimus ir prašymus, artimiausios aplinkos daiktų, reiškinių ir veiksmų pavadinimus. Vaikai su mokytoju žaidžia garsų žaidimus, klausosi įvairių aplinkos garsų, ritmų, eilėraščių, dainelių gimtąja ir kitomis kalbomis, atlieka įdomias, aktualias, bet neilgai trunkančias veiklas. Vaikai klausosi mokytojo ir kitų vaikų, būdami grupėje ir būdami vieni, tylioje aplinkoje ir triukšmingame fone, įvairiose komunikacinėse situacijose, mokosi išklausyti, kalbėti paeiliui ryto rate, dviese su mokytoju, bendraudami su kitais vaikais. Vaikai supranta skaitomus nesudėtingus trumpus tekstus, pasakojamas istorijas ir jose vykstančių įvykių seką, suvokia su dienotvarke susijusius paaiškinimus. Stebėdami mokytojo reakcijas – veido motoriką, kūno judesius, balso toną, intonaciją, vaikai pradeda naudoti įvairius ženklus ir gestus.

Gebėjimas suprasti įvairiomis formomis (simboline, garsine, grafine, vaizdine, žodine) perteikiamas prasmės. Vaikai tyrinėja skirtingų formų, spalvų, dydžio priemones, simbolinius ženklus, varto bežodes paveikslėlių knygeles ir knygas su atskirais žodžiais bei tekstais, knygas su jutiminiais paveikslėliais, garsų knygas. Varto knygeles, rodo į paveikslėlius, tyrinėja kitą vaizdinę, garsinę, jutiminę informaciją. Kartuoja ritmo darinius, imituoja įvairius judesius, mimikas. Tyrinėja, atpažįsta simbolinius paveikslėlius, ženklus. Vaikai klausosi pasakojimų apie kitas šalis, kultūras, kalbas, jų atmainas, varto knygeles, parašytas įvairiomis kalbomis, klausosi garso įrašų įvairiomis kalbomis, žaidžia įvairiakalbius stalo žaidimus.

Domėjimasis tekstu, raidėmis ir simboliais. Paskatinti mokytojo, vaikai kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius, stebi rašančiuosius, domisi įvairiomis rašymo, piešimo priemonėmis. Žiūrinėja raidžių, skaičių, simbolių paveikslėlius, atpažįsta savo simbolinius paveikslėlius ant spintelės, vardo kortelės, rankšluostuko, „skaito“ savo vardo užrašą. Vartydami knygeles prašo paskaityti, rodo pirštuku tekstą, pavadina paveikslėliuose vaizduojamus objektus.

Gebėjimas suprasti amžių atitinkančius meninius ir informacinius tekstus. Modeliuojamuose kontekstuose vaikai klausosi skaitomų, pasakojamų, dainuojamų tekstų, pasakoja ką suprato,

atsako į klausimus kas vyko, kokie veikėjai buvo, perteikia girdėtą informaciją žaisdami vaidmeninius, vaidybinius žaidimus.

Pasiekimų srities dėmenys ir ugdymo(si) gairės siekiant 3-6 metų vaikų pasiekimų ūgties (3-6 žingsniai)

Gebėjimas klausytis ir sprasti kitų kalbėjimą, reaguoti į nežodinę raidą. Kuriamuose kontekstuose vaikai klausosi gyvai pasakojamų ir įrašytų įvairaus stiliaus ir turinio tekstų apie aplinką, įvykius, reiškinius, taip pat savo ir kitų vaikų kalbos įrašų. Žaisdami, dalyvaudami problemų sprendime, įtraukiančiose vidaus ir lauko veiklose, kelių vaikų grupelių ir didesnių grupių veiklose, bando, stengiasi nepertraukiamai klausytis draugų ir suaugusiųjų kalbos, reaguoja į kalbančiųjų intencijas, stengiasi suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus. Vaikai žaidžia žaidimus, plėtodami kasdienio gyvenimo arba netikėtus fantazijos pasaulio siužetus: susieja išgirstą žodį su daiktu, reiškiniu ar veiksmu. Modeliuojamuose kontekstuose klausosi pajuokavimų, dviprasmybių, frazeologizmų, vaizdingos kalbos, perkeltinės žodžių prasmės, aptaria, atpasakoja ar kitaip perteikia suprastą informaciją. Klausosi mokytojo parinktų kitų kalbų (ne gimtosios) garso įrašų, tarmių, susipažįsta su gestų kalba. Vaikai atpažįsta gestus, mimikas, reaguoja žodine arba nežodine raida, bando bendrauti paveikslėliais, emocijų kortelėmis, sutartiniais ženklais.

Gebėjimas suprasti įvairiomis formomis (simboline, garsine, grafine, vaizdine, žodine) perteikiamas prasmes. Vaikai domisi ženklais, simboliais, rašytiniais ženklais, suaugusiojo skaitomu tekstu. Kuriamuose kontekstuose ištraukia į veiklas, susijusias su simboliu ir rašytine raida, kopijuoja ženklus ar nesudėtingus paveikslėlius pagal pavyzdį ar iš atminties. Kartu su mokytoju vartydami knygeles, žaisdami kortelių žaidimus, plečia vaizdinės informacijos ir rašytinių simbolių suvokimą. Vaikai aiškinasi perkeltines prasmes, stebi ir tyrinėja jiems aktualią rašytinę, garsinę ir vizualinę informaciją: kalbasi apie skaitomo teksto prasmes, spaudinių iliustracijas, nuotraukas, lauko erdvėje pastebimus ženklus, užrašus, skelbimus. Domisi, aiškinasi knygos ar kito informacijos šaltinio dalių pavadinimus, jų funkcijas. Padedami mokytojo, vaikai bando, stengiasi suprasti ir perduoti informaciją pasitelkdami neverbalinę kalbą, mimikas, gestus, aplinkos objektus. Vaikai tyrinėja įvairių kultūrų ženklus, simbolius, klausosi įvairių kalbų įrašų, dainų, varto įvairiomis kalbomis parašytas knygeles, žiūri įvairiomis kalbomis filmukus, žaidžia įvairius žaidimus, ištraukia į kūrybines ir kitokias aktyvias veiklas su kitakalbiais bendraamžiais. Vaikai ištraukia į mokytojo siūlomus kiekvienai kultūrai autentiškus kalbinius žaidimus (mįsles, juokavimus, skaičiuotes, greitakalbes ir kt.).

Domėjimasis tekstu, raidėmis ir simboliais. Kuriamuose kontekstuose vaikai imituoja skaitymą, domisi abėcėlės raidėmis, skaičiais, atpažįsta užrašytą savo vardą, atskiras vardo raides, pastebi žinomus žodžius, žodžius prasidedančius ta pačia raide, supranta, kad garsas siejamas su raide, ir kad raidės turi savo pavadinimą bei specifinę grafinę raidą. Vaikai žaidžia stalo žaidimus su raidžių, žodžių, skaičių, natų ir kitokių ženklų, simbolių kortelėmis. Dalyvaudami mokytojo siūlomose veiklose vaikai susipažįsta su kitais rašytinės raidos būdais, pavyzdžiui, Brailio raštu.

Gebėjimas suprasti amžių atitinkančius meninius ir informacinius tekstus. Kuriamuose kontekstuose vaikai tyrinėja įvairaus stiliaus ir turinio rašytinius tekstus, klausosi literatūrinės, tarmiškos kalbos, aptaria, ką suprato, kokie buvo veikėjai, kaip jautėsi, atkuria įvykių seką, dėlioja ją paveikslėliais. Varto, apžiūrinėja įvairių žanrų leidinius, pastebi, dalinasi patirtimis, diskutuoja apie jų skirtumus, numanomą turinį.

Pasiekimų sritis: Gebėjimas žaisti
Vertybinė nuostata: Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą
Esminiai gebėjimai: Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių
Pasiekimų srities dėmenys ir ugdymo(si) gairės siekiant vaikų iki 3 metų pasiekimų ūgties (1-3 žingsniai)
<u>Gebėjimas koordinuoti žaidimo veiksmus su kitais žaidėjais.</u> Vaikai spontaniškai juda, sąveikauja su aplinka, suaugusiojo žaidinami atranda savo ir kitų kūno dalis, jų judėjimo galimybes, ima žaisti judesiais, siekia socialinio atsako, išmoka palaikyti žaislingas socialines sąveikas. Žaidžia kartu su suaugusiuoju įvairius žaidimus, konstruoja, stato, dėlioja kartodamas suaugusiojo judesius, veiksmus, kalbą, dalinasi su kitais vaikais priemonėmis, žaislais, derina savo veiksmus su kitų, šalia žaidžiančių, veiksmais, reaguoja į kito kalbą, judesius, veiksmus žaidimo eigoje, savaip „kalba“, juda, atlieka veiksmus. <u>Gebėjimas įvaldyti ir organizuoti žaidimo erdvę.</u> Vaikai žaisdami su įvairiais žaislais, daiktais, objektais tyrinėja juos supančią aplinką, vis plačiau juda erdvėje. Žaidžia su tikslingai atrinktais, pačių pasirinktais žaislais, renkasi, susikuria erdves savo žaidimams, pertvarko esamas žaidimų erdves pagal savo sumanymus. Mokytojo padedami vaikai vis labiau įsitraukia į inicijuotus žaidimus, žaidžia su kitais vaikais, pamažu perima žaidimų iniciatyvas. <u>Gebėjimas kurti žaidimo siužetą ir laikytis prisiimto vaidmens.</u> Pamažu pereidami nuo individualių žaidimų prie siužetinių, vaikai kuria kasdienes socialines situacijas: žaidžia „virtuvėlę“, „parduotuvę“, „statybas“, „garažą“ ir pan. Nuolat žaidžiant tobulėja vaikų gebėjimai, jie ima žaisti grupelėmis. Kuriamuose kontekstuose, suaugusiesiems padedant vaikai įsitraukia, kuria sudėtingesnių žaidimų siužetus, pasitelkia vaizduotę, įtraukia fantastinius elementus: vaidina pasakų siužetus su teatro lėlėmis, atlieka pasirinktų vaidmenų funkcijas, pratinasi laikytis žaidimo taisyklių.
Pasiekimų srities dėmenys ir ugdymo(si) gairės siekiant 3-6 metų vaikų pasiekimų ūgties (3-6 žingsniai)
<u>Gebėjimas koordinuoti žaidimo veiksmus su kitais žaidėjais.</u> Vaikai poromis, grupelėmis, kartu su visa grupe žaidžia įvairius žaidimus, planuoja, tariasi, kalbasi dėl žaidimo idėjos, veiksmų, priemonių, eigos, kuria žaidimo pasakojimą, skirstosi vaidmenimis. Žaidžia vaizduotės žaidimus pasitelkdami tik kalbą ir savo kūną. Žaisdami skaitmeninius žaidimus laikosi eiliškumo, derina veiksmus, aptaria patirtis, pataria kaip veikti siekiant žaidimo rezultato. <u>Gebėjimas įvaldyti ir organizuoti žaidimo erdvę.</u> Vaikai drąsiai tyrinėja supančią aplinką, kūrybiškai pritaiko savo žaidimams. Žaidžia su įvairiais žaislais, daiktais, žaidimų detalėmis, inventoriumi, gamtine medžiaga, naudoja įvairius objektus, savaip pritaiko realizuodami žaidimų idėjas, pertvarko aplinką savo žaidimų reikmėms, dekoruoja aplinką pagal žaidimų siužetus, panaudoja įvairius daiktus žaidimo erdvei apsibrėžti, imituoja, vaizduoja, kuria tariamas ribas, objektus ir kt., susikuria, panaudoja neįprastas, netradicines erdves. Susitaria dėl žaidimų erdvių taisyklių, supranta, kad žaidimą pabaigus, erdves reikia sutvarkyti, daiktus grąžinti į vietas. <u>Gebėjimas kurti žaidimo siužetą.</u> Nuolat žaidžiant siužetinius žaidimus, vaikai vis geriau išmoka tikslingai kurti žaidimų erdves ir konstruoti sudėtingesnius žaidimo siužetus, pasitelkia vaizduotę ir įtraukia fantastinių elementų: vaikai vaidina patinkančias pasakas, kuria savo istorijas remdamiesi turima patirtimi, žaidimai tampa tęstiniais. Vaikai aptaria žaidimo temą, planuoja siužetą, žaidimo eigoje jį keičia, vaidina įvairias scenas, situacijas, papildo netikėtais nuotykiiais, įvykiais, improvizuoja, kuria žaidimo pabaigas. Mokytojo paskatinti, vaikai nesunkiai jungiasi į

kolektyvinius režisūrinius žaidimus kurdami ilgalaikius žaidimo pasaulius mėgstamų knygų, pasakų ir kino filmų pagrindu, įtraukia kitus grupės vaikus, kviečia kartu žaisti suaugusiuosius. Gebėjimas žaidime laikytis priimto vaidmens. Vaikai, žaisdami siužetinius ir kitus žaidimus lanksčiai kaitalioja vaidmenis, laikosi jų funkcijų, patys kontroliuoja vienas kito veiksmus ir mokosi spręsti kylančius nesutarimus. Padedami suaugusiųjų, remdamiesi savo patirtimi vaikai žaidžia žaidimus su taisyklėmis, palaipsniui pereina prie sudėtingesnių žaidimų formų. Įgudę žaisti žaidimus su taisyklėmis vaikai žaidžia mokytojo pasiūlytus didaktinius ugdomojo pobūdžio žaidimus, patys pradeda juos kurti, žaisti su grupės draugais ir mokytojais.

Pasiekimų sritis: Tvari meninė raiška

Vertybinė nuostata: Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą

Esminiai gebėjimai: Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, išpūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti

Pasiekimų srities dėmenys ir ugdymo(si) gairės siekiant vaikų iki 3 metų pasiekimų ūgties (1-3 žingsniai)

Tyrinėjimas ir eksperimentavimas pasitelkiant įvairias menines priemones ir formas. *Dailės posritis.* Modeliuojamuose kontekstuose vaikai spontaniškai ir mokytojo paskatinti tyrinėja vizualinės raiškos erdvinės ir grafines priemones: jas liečia, judina, brauko, spaudo, minko, teplioja dažais, pirštukais, pastebi pėdsaką, spalvą, liniją, dėmę, pajaučia tekstūrą, skirtingų faktūrų medžiagiškumo paviršius. Tyrinėja aplinkos daiktus ir objektus, vizualinius vaizdinius iš skirtingų perspektyvų: pakeitus apšvietimą, erdvinę vietą, spalvą. Suaugusiems palankiai reaguojant į vaikų keverzones ir terliones, drąsinant ir komentuojant vaikų piešinius, lipdinius, vaikai bando apie juos pasakoti, drąsiau nevaržomai reiškia kūrybines iniciatyvas pagal savo norus ir galias, mėgaujasi skirtingais potyriais.

Muzikos posritis. Kuriamuose kontekstuose vaikai atranda, žiūrinėja, išbando įvairius muzikinius instrumentus, aplinkos daiktus, tyrinėja jų skleidžiamus garsus, varto, žiūrinėja muzikines interaktyvias knygeles, klausosi garsų, melodijų. Eksperimentuoja savo kūnu bandydami išgauti garsus: ploja delnais, barbena pirštais ir kt. Tyrinėja savo balsą, eksperimentuoja juo: skanduoja, kartoja melodijų fragmentus, mėgdžioja garsus įvairiu tembru, intonacija, tempu. Klausosi įvairių muzikos įrašų, gamtos garsų, dainelių, spontaniškai ar mėgdžiodami suaugusįjį pritaria balsu, judesiu, muzikiniais instrumentais, savo kūno perkusija. Žaidžia muzikinius žaidimus.

Šokio posritis. Modeliuojamuose kontekstuose, savarankiškai ar mokytojo paskatinti vaikai pagal skirtingą muziką natūraliai, džiaugsmingai juda, tyrinėja judėjimo kryptis, tempą, būdus, eksperimentuoja skirtingais judesiais stovėdamas vietoje, persikeldamas erdvėje, pastebi, tyrinėja savo kūno padėtį kitų atžvilgiu, atranda atstumus. Eksperimentuoja šokyje naudodami įvairias priemones (skareles, kaspinus, balionus ir kt.), kuria naujus judesius, išraiškas.

Teatro posritis. Kuriamuose kontekstuose vaikai stebi, tyrinėja vaidybos priemones, jų veikimo būdus. Vaidybiniuose žaidimuose stebi kitų mimikas, gestus, judesius, kalbą, atranda būdus, kaip išreikšti nuotaiką, emociją, veiksmą. Eksperimentuoja garsais, balsu, judesiu, fizinėmis priemonėmis vaidindami paprastas situacijas, perteikdami žinomų veikėjų kalbą, veiksmus.

Raiška skirtingomis meninėmis priemonėmis ir būdais. *Dailės posritis.* Savarankiškai ir mokytojo paskatinti vaikai piešia, keverzoja, kuria ir išreiškia savo sumanymus linijomis, taškais, dėmėmis, papildo spalvomis, klijuojamomis detalėmis, pasakoja kas čia pavaizduota. Žaidžia su formavimo medžiagomis, čiupinėja, minko, lipdo, konstruoja, kuria statinius, lipdinius, formuoja figūras.

Vaikai žaidžia su skirtingų dvimačių ir trimačių formų objektais, įvairiomis figūromis, stebi juos realioje ir virtualioje erdvėje, atranda erdvinį pasaulį ir erdvinės raiškos galimybes.

Muzikos posritis. Modeliuojamuose kontekstuose, muzikinėje aplinkoje vaikai kartoja, dainuoja, muzikinius kūrinius, interpretuoja jų tekstą, žodžius judesiais. Klausosi įvairių muzikinių kūrinių, atpažįsta melodijas, atliepia, reaguoja kūno judesiais, ritmiškai ploja, trepsi, groja pasirinktais muzikiniais instrumentais. Mokytojo paskatinti ir savarankiškai kartoja paprastus ritmus plodami, trepsėdami, grodami muzikiniais instrumentais.

Šokio posritis. Kuriamuose kontekstuose, paskatinti mokytojo vaikai spontaniškai juda pagal įvairaus tempo ir nuotaikos muziką, kūno judesiais atliepia ritmą, mėgdžioja suaugusiojo, kitų vaikų judesius, derina natūralius judesius, jų seką, kombinacijas. Žaidžia dainuojamuosius žaidimus ir ratelius: eina ratu, ritmiškai kartoja judesius, jungia po du, tris judesius į sekas, naudoja šokio priemones, derina balso ir kūno judesių raišką.

Teatro posritis. Modeliuojamuose kontekstuose, savarankiškai ir paskatinti mokytojo vaikai žaidžia režisūrinius, siužetinius žaidimus, jų metu atlieka pasirinktus vaidmenis, imituoja judesius, veido mimikas, balso intonacijas, naudoja įvairias priemones. Žaidžia su teatro lėlėmis, kaukėmis, persirengia keisdami įvaizdį, kuria trumpus siužetus, vaidina pasakas, keičia balso intonacijas, perteikia emocijas.

Menų kalbų vertingumo supratimas, jų aptarimas ir pasirinkimas. *Dailės posritis.* Vaikai žaisdami, veikdami su vizualinės raiškos priemonėmis, kurdami savo grafinius ir erdvinius kūrinius, apžiūrinėdami kitų kūrinius komentuoja savo kalba, išreiškia nuotaiką emocingais garsais, veido mimikomis, judesiais, rodo patinkančius vaizdinius objektus. Paskatinti renkasi jiems įdomias kūrybines priemones ir medžiagas.

Muzikos posritis. Kuriamuose kontekstuose, muzikinėje aplinkoje, paskatinti mokytojo ir savarankiškai vaikai tyrinėja muzikos kontrastus, klausosi muzikinių kūrinių, kalbasi, apibūdina muziką, mėgaujasi ja. Žaisdami savarankiškus žaidimus, kitose veiklose vaikai naudoja muzikinę raišką: dainuoja, niūniuoja žinomų dainelių, melodijų fragmentus, dainuoja lopšines žaislams, klausosi muzikos, linguoja, niūniuoja.

Šokio posritis. Žaidimuose, savarankiškoje veikloje vaikai natūraliai ir džiaugsmingai šoka po vieną, su kitais vaikais, pasirinkdami patinkančius judesius, balsu reaguodami į muzikos ritmą, judesio nuotaiką. Muzikinėje aplinkoje judesiu atliepia muzikos nuotaiką: vaizduoja gyvūnus, imituoja žinomus judesius, veiksmus. Pastebėję šokančius, pradeda šokti kartu, mėgdžioja kitus, rodo savo judesius. Po šokio nuotaiką išreiškia garsu, mimika, judesiu.

Teatro posritis. Kartu su suaugusiuoju stebi kitų vaikų, profesionalių aktorių spektaklius, džiaugiasi, emocingai išreiškia nuotaiką balsu, mimika, judesiu, parodo, pasako, kurie veikėjai patiko.

Pasiekimų srities dėmenys ir ugdymo(si) gairės siekiant 3-6 metų vaikų pasiekimų ūgties (3-6 žingsniai)

Tyrinėjimas ir eksperimentavimas pasitelkiant įvairias menines priemones ir formas. *Dailės posritis.* Kuriamuose kontekstuose, įsitraukdami į mokytojo inicijuojamas kūrybines veiklas, vaikai išbando ir tyrinėja įvairias grafinės ir spalvinės raiškos priemones ir medžiagas: tapo, piešia, aplikuoja, eksperimentuoja su dažais, juos maišydami, žaidžia linijomis, dėmėmis, kuria skirtingomis priemonėmis ir įrankiais, išbando sudėtingesnes grafikos technikas, eksperimentuoja su mišriomis technikomis. Vaikai atranda, išbando savo kūrybai įvairaus dydžio, įprastas ir netikėtas priemones bei medžiagas: kaladėles, gamtinę medžiagą, buitines rakandus, karštus klijus, antrines žaliavas, naudoja 3D pieštukus; tyrinėja ir eksperimentuoja pasitelkdami skaitmenines priemones.

Muzikos posritis. Kuriamuose kontekstuose, muzikinėje aplinkoje vaikai klausosi ir patys atlieka įvairaus tembro, intonacijų, tempo daineles, prasidainavimo pratimus, skanduoja, imituoja, vaizduoja skirtingus muzikos tonus, garsus. Vaikai atranda, išbando, tyrinėja įvairius garso išgavimo būdus: naudoja kūno perkusiją, groja instrumentais, pasigamina muzikinių instrumentų pasitelkdami gamtos medžiagas ir antrines žaliavas, barškina, brauko, trina įvairius aplinkos daiktus, įvairiai veikia su interaktyviomis priemonėmis, kuria „orkestrus“. Vaikai dainuodami, grodami, klausydami muzikos tyrinėja, lygina, apibūdina, grupuoja muzikos ir aplinkos garsus.

Šokio posritis. Modeliuojamuose kontekstuose vaikai šokdami eksperimentuoja įvairiais judesiais, padedami mokytojų, tyrinėja tempą, ritmą, dinamiką ir erdvę, susipažįsta su šokių įvairove, patiria judesio elementus ir jų derinius, susieja spontaniškus judesius su šokio elementais, atranda naujas savo kūno judėjimo galimybes, eksperimentuoja vaizduodami įvairias emocijas ir nuotaikas, imituodami ir perteikdami veikėjų judesius. Šokdami vaikai tyrinėja, fantazuoja, eksperimentuoja su garsais, balsais, judesiais, fizinėmis medžiagomis ir siužetais, generuoja idėjas tolesniam kūrybos etapui.

Teatro posritis. Modeliuojamuose kontekstuose vaikai žaidžia vaidmenų žaidimus, tyrinėja socialines situacijas, vaidmenis, žinomų pasakų epizodus, pasirinktų personažų savybes, emocijas ir jausmus, eksperimentuoja judesiais, balso intonacijomis, veido mimikomis, fizinėmis priemonėmis perteikdami veikėjų charakterio bruožus, veiksmus. Tyrinėja teatro rekvizitus, eksperimentuoja jais kurdami vaidybines situacijas, žaisdami siužetinius vaidmenų žaidimus.

Raiška skirtingomis meninėmis priemonėmis ir būdais. *Dailės posritis.* Kuriamuose kontekstuose, spontaniškai ir paskatinti mokytojo, vaikai renkasi norimas priemones ir medžiagas, įrankius bei technikas, numato kaip įgyvendins savo sumanymus, procese juos keičia, perkuria, papildo detalėmis, siekia savitai ir detalai išbaigti savo kūrybinius darbus. Savo kūrybinius sumanymus vaikai išreiškia piešdami, aplikuodami, kurdami su įvairiomis priemonėmis ir piešimo įrankiais, perteikdami mintis linijomis, dėmėmis, spalvomis, formomis, modeliuodami ir komponuodami įvairias figūras, lipdydami skirtingų formų objektus, konstruodami erdvinis objektus iš skirtingų medžiagų, įtraukdami simbolius, grafinius ženklus, papildydami fantastinėmis detalėmis. Modeliuojamuose kontekstuose vaikai atranda, tyrinėja, išbando skaitmeninius įrankius savo kūrybinėms idėjoms realizuoti. Vaikai dalyvauja kūrybiniuose projektuose, kartu su kitais vaikais kuria bendrus vizualinės raiškos darbus, derina savo sumanymus, veiksmus, taikosi prie bendro kūrybinio proceso.

Muzikos posritis. Turtinančioje muzikinėje aplinkoje vaikai mokosi vis tiksliau suvokti, imituoti ir atskirti ritminius bei melodinius darinius. Dainuoja įvairias liaudies ir autorines dainas, improvizuoja, dainuoja aidu, balsu perteikia, atkartoja ritmo ar instrumentinius darinius, piešia grafinius vaizdus ir juos verčia melodija, skirtingais būdais dainuoja, atkartoja trumpus sakinius, žodžių junginius ir kt. Klausydamiesi įvairių stilių muzikos, instrumentų ritmų, vaikai judesiais atliepia muzikos energiją, tempą, ritmo ir melodijos ypatumus. Kuria garsinius, muzikinius paveikslus naudodami instrumentus, garsus skleidžiančias priemones, žaidžia, komponuoja jungdami kelis muzikos elementus. Žaisdami vaidybinius, muzikinius žaidimus, inscenizuodami eiles, tautosakos kūrinius, klausydami skaitomų literatūrinių kūrinių vaikai kuria pritarimus, muzikinius, garsinius fonus pasitelkdami muzikinius instrumentus, garsą skleidžiančias priemones, imituodami veikėjų veiksmus, balsus, perteikdami, jausmą, nuotaiką. Kuriamuose kontekstuose vaikai susipažįsta su įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzika, aptaria skirtumus, ieško panašumų, samprotauja apie kūrinių tempą, nuotaiką, aiškinasi, kokie instrumentai naudojami ir kt. Modeliuojamuose kontekstuose vaikai kuria grafinius simbolius muzikinėms idėjoms fiksuoti,

dėlioja jų sekas, vėliau bando atlikti sukurtą kūrinį; naudoja skaitmenines programas muzikos kompozicijų kūrybai: dėlioja garsus, kuria ir klausosi rezultato.

Šokio posritis. Modeliuojamuose kontekstuose vaikai juda erdvėje, įsivaizduojama linija, vis geriau koordinuoja savo kūną, išlaiko ritmą, pusiausvyrą, demonstruoja lankstumą, reguliarių ir gilų kvėpavimą. Vaikai mokosi šokti sukamuosius ratelius poroje, sudėtingesnius autorinius ir liaudies šokius bei ratelius, atpažįsta ir įvardija pagrindinius judėjimo būdus vietoje ir persikeliant erdvėje, spontaniškus judesius keičia į sąmoningai struktūruotą judesių seką. Improvizaciniuose, kūrybiniuose žaidimuose, veiklose, vaikai panaudoja atrastus šokių judesius, kuria šokių pasakojimus, kompozicijas sukurdami ir derindami judesius ir jų sekas, perteikdami temą, siužetą, nuotaiką, imituodami veikėjus, jų būdingas savybes, emocijas, veiksmus. Padedami mokytojo ir savarankiškai kuria šokio mąstymo žemėlapius, simboliais, piešiniais vaizduoja, žymi šokio eigą, judesių seką.

Teatro posritis. Modeliuojamuose kontekstuose vaikai žaidžia vaidybinius, režisūrinius, siužetinius žaidimus: kuria spektaklius, siužetus, atlieka pasirinktus vaidmenis, naudoja išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas; kuria ir improvizuoja dialogus tarp veikėjų, vaizduoja juokingas, dramatiškas situacijas, fantastinius įvykius; naudoja įvairias priemones ir rekvizitus. Dalyvauja teatralizuotuose renginiuose, juose perteikia prisiimtus vaidmenis. Kuriamuose kontekstuose, per improvizacinio pobūdžio vaidybą vaikai kartu su bendraamžiais ir suaugusiais tyrinėja temas, kylančias iš jų patirčių, vaizduotės, įkvėptas skaitomų literatūros, muzikos, teatro ar dailės kūrinių. Mokytojas palaiko ir paskatina kūrybišką vaiko raišką pastebėdamas, įsitraukdamas ir pats ją modeliuodamas.

Menų kalbų vertingumo supratimas, jų aptarimas ir pasirinkimas. *Dailės posritis.* Kuriamuose kontekstuose, lankydami meno galerijose, parodose, muziejuose, žiūrėdami kokybišką animaciją, kiną, patirdami įvairius vaizduojamojo meno stilius, žanrus, formas vaikai stebi, tyrinėja, lygina, kategorizuoja aplinkos daiktų, objektų, meno kūrinių vizualines savybes, komentuoja vaizdus, įvardija spalvas, formas, faktūras, technikas, estetinius potyrius. Mokytojo paskatinti vaikai stebi, analizuoja, aptaria, grožisi savo, kitų vaikų ir profesionalių menininkų sukurtais kūriniais.

Muzikos posritis. Muzikinėje aplinkoje, modeliuojamuose kontekstuose vaikai aptaria, aiškinasi, įvardina klausomos muzikos reiškinius ir kontrastus, žaidžia instrumentų atpažinimo, ritmo žaidimus, vaizduoja ritmus grafiškai. Kuriamuose kontekstuose vaikai klausosi muzikos ir ją vertina, diskutuoja, dalinasi įspūdžiais ką išgirdo, kaip jautėsi klausydami muzikos. Klausydamiesi radijo, muzikos įrašų atpažįsta žinomas dainas, melodijas, dalinasi patirtimis, kur girdėjo tą, diskutuoja, aptaria, samprotauja kur ir kokiose situacijose galėtų skambėti tam tikra muzika. Diskutuoja, aptaria, klausinėja apie matytus, girdėtus realius ir virtualius muzikinius pasirodymus, išsako kas patiko, aptaria atlikėjų vaidmenis, išvaizdą, elgesį. Ruošdamiesi šventėms, pasirodymams aptaria savo, kaip atlikėjų, kaip klausytojų /žiūrovų vaidmenis ir elgesį. Muzika pasitelkiama atsipalaidavimui, aktyvinimui, nusiramitimui ir kitokioms nuotaikoms reguliuoti.

Šokio posritis. Dalyvaujant kūrybiniuose šokio žaidimuose, projektuose, vaikai perpranta etiketo ir scenos kultūros taisykles. Šokdami šokius susipažįsta su įvairiomis kultūromis, jas patiria, atranda skirtingus šokio mokymosi būdus. Mokydamiesi šokių, vaikai supranta, mokosi įvardinti jų kompoziciją, stebi kitus, derina šokio meną su kitais menais ir kalba, nusako šokio tempą, nuotaiką. Modeliuojamuose kontekstuose vaikai analizuoja šokių stilius ir žanrus, pasakoja, dalinasi patirtimis kur, kada, kokius matė šokius savo aplinkoje, aiškinasi, diskutuoja, kodėl patiko ir kuo įdomūs kitų sukurti, atlikti šokiai.

Teatro posritis. Vaikai pažįsta ir patiria teatro meno reiškinius Mokykloje ir už jos ribų stebėdami ir dalyvaudami įvairių žanrų teatro pastatymuose, aptaria juos, lygina jų raiškos būdus. Vaikai reflektuoja savo patirtis: apibūdina įsimintinus matyto pasirodymo epizodus, pasako kas ir kodėl patiko, aptaria veikėjų išvaizdą, elgesį, nuotaikas, samprotauja, kodėl taip perteikta idėja, mintis, sieja, lygina su jiems žinomomis gyvenimiškomis situacijomis.

Pasiekimų sritis: Estetinis suvokimas

Vertybinė nuostata: Domisi, gėrissi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka

Esminiai gebėjimai: Atpažįsta įvairius gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba

Pasiekimų srities dėmenys ir ugdymo(si) gairės siekiant vaikų iki 3 metų pasiekimų ūgties (1-3 žingsniai)

Nusiteikimas estetišiems potyriams ir džiaugsmui. Kuriamuose kontekstuose vaikai žiūrinėja, stebi, tyrinėja skirtingų spalvų, faktūrų, formų objektus, piešinius, paveikslus, šokių judesius, gamtos objektus ir reiškinius, klausosi įvairios muzikos, reiškia emocijas, džiaugiasi atradę pažįstamas spalvas, formas, atpažinę matytą vaizdą, girdėtą muzikos kūrinį. Įsitraukia į meno raiškos tyrinėjimus, kūrybinius eksperimentus, emociškai balsu, judesiais, mimikomis išreiškia susidomėjimą, nuostabą, pritarimą.

Aplinkos, žmonių santykių, meno, savo ir kitų kūrybos grožio pajauta bei jautrumas kūrybos įvairovei. Modeliuojamuose kontekstuose vaikai žiūrinėja, stebi įvairius gamtos ir žmogaus sukurtus objektus bei reiškinius realiose ir virtualiose aplinkose, klausosi įvairios muzikos, pasako kas jiems gražu, patinka, emociškai reaguoja veido išraiškomis ir gestais, įvardina, apibūdina skirtumus. Padedami mokytojo žaidžia priešingybių žaidimus, atranda kontrastus, atpažįsta emocinius skirtumus, juos įvardina.

Jutiminių ir emocinių grožio – išgyvenimų prisiminimas, apmąstymas ir dalinimasis su kitais. Kuriamuose kontekstuose, organizuotose veiklose (teatras, koncertas, pasirodymas, paroda ir kt.) vaikai pastebi jiems žinomus muzikos kūrinius, vaidinimų veikėjus ir siužetus, literatūros ir tautosakos kūrinių fragmentus, emociškai reaguoja balsu, veido išraiška, gestais. Po stebėtų pasirodymų paskatintas pasako savo nuomonę. Pasivaikščiojimų lauke metu, stebėdamas gamtą virtualioje aplinkoje pastebi gamtos objektus ir reiškinius, džiaugiasi, stebisi jais. Rodo savo piešinį, darbėlį mokytojui, kitam vaikui, laukia pritarimo. Žiūrinėja savo grupės, darželio parodas, atpažįsta savo darbėlį, džiaugiasi juo, rodo kitam, kalba ką kūrė, piešė, parodo kitų vaikų kūrybinius darbus, pasako kuris patinka, nepatinka.

Pasiekimų srities dėmenys ir ugdymo(si) gairės siekiant 3-6 metų vaikų pasiekimų ūgties (3-6 žingsniai)

Nusiteikimas estetišiems potyriams ir džiaugsmui. Kuriamuose kontekstuose vaikai renkasi, įsitraukia, dalyvauja meninėse veiklose, išreiškia pasitenkinimą, džiaugsmą, nuostabą, pasigėrėjimą balsu, judesiu, mimikomis. Stebi meno kūrinius, gamtos objektus ir reiškinius, kalbasi, dalinasi įspūdžiais ir patirtimis, išsako pastebėjimus, mintis, komentuoja spalvas, formas, garsus. Eksperimentuoja su įvairiomis meninės raiškos priemonėmis, bando įvairiai jas jungti, diskutuoja, tariasi, siūlo kaip įgyvendinti naujas kūrybines idėjas, keičia planus, improvizuoja.

Aplinkos, žmonių santykių, meno, savo ir kitų kūrybos grožio pajauta bei jautrumas kūrybos įvairovei. Modeliuojamuose kontekstuose vaikai susipažįsta su įvairaus pobūdžio meno kūriniais, stiliais, žanrais, aptaria, diskutuoja, aiškinasi jų ypatumus, domisi, pastebi spalvų, judesių, garsų įvairovę, samprotauja apie nuotaikų, emocijų raišką. Diskutuoja, samprotauja, aiškinasi kam

reikalingas menas, kalbasi kodėl ir kaip gražiname, puošiame savo aplinką, svarsto kodėl kūrėjai kūrė tokius kūrinius, ką norėjo jais perteikti. Lankosi parodose, muziejuose, koncertuose, stebi pasirodymus mokykloje, atpažįsta matytų meno kūrinių ypatumus, skirtumus, pasakoja, kaip suprato matytą meno kūrinį, susieja su savo asmenine raiška.

Jutiminių ir emocinių grožio – išgyvenimų prisiminimas, apmąstymas ir dalinimasis su kitais. Kasdienėse veiklose, mokytojo inicijuotose veiklose, modeliuojamuose kontekstuose vaikai kalbasi, pasakoja, aptaria, dalinasi išpūdžiais, išsako nuomones, pastebėjimus apie klausytus muzikinius kūrinius, matytus šokius, vaidinimus, dailės kūrinius, gamtos ir aplinkos reiškinius, lygina, apibūdina girdėtų, matytų kūrinių kai kurias detales, išskiria, kas kūrinyje nustebino, sudomino, sužavėjo. Žaidžia meno kūrinių vertinimo, aptarimo žaidimus: „renka“ skirtingas nuomones, įžvalgas, pristato, argumentuoja pastebėjimus, pasirinkimus, atsako į klausimus. Noriai, džiugiai, dalyvauja bendrose meninėse veiklose ir kurdami, įsitraukia į grupės, Mokyklos aplinkos kūrimo ir puošimo veiklas, džiaugiasi procesu, siūlo idėjas, argumentuoja siūlymus, įsiklauso į kito nuomonę ir argumentus, susitaria dėl sprendimų, reflektuoja kas ir kodėl patiko – nepatiko, pasako kaip jautėsi, ką patyrė, vertina savo ir kitų meninę raišką, elgesį bei nuveiktus darbus. Apmąstydami savo kūrybą, palygina ankstesnius ir dabartinius darbus, pastebi savo pažangą, naujus išbandytus būdus ir tai, kas labiausiai patiko. Remdamiesi savo patirtimi, išpūdžiais, siūlo, kaip galima panaudoti kasdienybėje tai, kas jiems patinka, priimtina.

I VISAS UGDYMO(SI) SRITIS INTEGRUOJAMOS PASIEKIMŲ SRITYS

Pasiekimų sritis: Kūrybiškumas

Vertybinė nuostata: Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas.

Esminiai gebėjimai: Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.

Pasiekimų srities dėmenys ir ugdymo(si) gairės siekiant vaikų iki 3 metų pasiekimų ūgties (1-3 žingsniai)

Kūrybinių idėjų tyrinėjimas, fantazavimas, spontaniškas išbandymas, atkartojimas.

Kuriamuose kontekstuose vaikai smalsiai ir kūrybiškai tyrinėja aplinkos objektus įvairiais pojūčiais – liečia, klausosi, uosto, ragauja, žiūrinėja iš įvairių perspektyvų, tyrinėjimui naudoja netikėtas priemones ir būdus. Liečia įvairias tekstūras, neįprastus daiktus, formas, spaudinėja, minko įvairias medžiagas, maišo jas. Uosto indelius, maišelius su įvairiais kvapais, ragauja įvairių daržovių, vaisių, kitokio maisto gabaliukus, bando įvardinti skonį. Tyrinėja garsus – kaip barška pupos, sagos, akmenukai skirtinguose indeliuose, barškina buities įrankius, kaip skamba balsas kalbant į dėžę ir kt. Piešia pirštais, delnais, įvairiais daiktais ir priemonėmis, maišo spalvas, piešia smėliu, moliu, purvu, žolynais, piešia ant įprastų ir netikėtų paviršių. Žiūrinėja, spaudinėja, klebena garsus skleidžiančius žaislus. Žaidžia vaidmenų, siužetinius žaidimus naudodami įvairius neįprastus daiktus, objektus. Grįžta prie patikusios veiklos, kartoja, išbando kitaip.

Kūrybinių idėjų plėtojimas ir įgyvendinimas (improvizavimas, komponavimas ir interpretavimas).

Kuriamuose kontekstuose, savarankiškose veiklose, vaikai žaisdami mėgdžioja jiems patinkančius garsus, judesius ir veiksmus, savaip juos keičia ir jungia, kuria vis naujus derinius. Konstruoja, stato bokštus, namus iš neįprastų daiktų: kempinėlių, dėžių, puodelių, ritinėlių, kėdžių ir kt. Įsivaizduoja, kuria, vaidina įvairius personažus ir vaidmenis, juda, imituoja menamus jų veiksmus, mėgdžioja balsą, prisitaiko žaislus, kasdienius daiktus, aplinkoje esančius objektus, sugalvodami, kaip juos panaudoti netikėtoms reikmėms.

Savo ir kitų kūrybos reflektavimas, kūrybinių sprendimų pasirinkimas ir pritaikymas. Žaisdami, įvairiai veikdami vaikai renkasi mėgstamas veiklas, ilgiau jomis užsiima, įsitraukia su didesniu susidomėjimu, kalba ką daro, ką nori padaryti. Stebi kaip kiti vaikai žaidžia, veikia, kuria, bando daryti taip pat, prisijungia prie kitų vaikų žaidimų, veiklos, nori kurti kartu.

Pasiekimų srities dėmenys ir ugdymo(si) gairės siekiant 3-6 metų vaikų pasiekimų ūgties (3-6 žingsniai)

Kūrybinių idėjų tyrinėjimas, fantazavimas, spontaniškas išbandymas, atkartojimas. Kuriamuose kontekstuose, savarankiškose veiklose vaikai fantazuoja, kuria, išgalvoja įvairių būdų tyrinėjimams ir eksperimentams su įvairiomis medžiagomis bei priemonėmis: naudoja neįprastas, skirtingas medžiagas ir priemones, jas jungia, maišo, stebi kas gaunasi, išbando skirtingus, neįprastus būdus. Kūrybinių idėjų tyrinėjimui išbando, naudoja įvairių medžiagų iškarpas, lipnias detales, gamtines medžiagas, buities daiktus, netikėtas priemones, kurios iš esmės pakeičia įprastus kūrybos įrankius, netikėtai ir netradiciškai pasiekia kūrybinį rezultatą. Fantazuodami kuria naujas idėjas, įsivaizduoja galimus kūrybos procesus ir savo sukurtus objektus. Vaikai užduoda klausimus, išbando vis naujas priemones, būdus ir kūrybos sritis, mėgdžioja, atkartoja kitų kūryboje matytus elementus, kitaip pritaiko savo kūryboje.

Kūrybinių idėjų plėtojimas ir įgyvendinimas (improvizavimas, komponavimas ir interpretavimas). Modeliuojamuose kontekstuose vaikai atlieka įvairius kūrybinius veiksmus, praturtina įprastus veikimo būdus naujais ir netikėtais elementais: kuria įsivaizduojamus, fantastinius pasaulius naudodami įvairias meninės raiškos ir neįprastas priemones, tyrinėja įdomesnes tekstūras ir efektus, eigoje papildo, keičia savo pradines idėjas ir sumanymus suteikia jiems naują paskirtį. Vaikai žaidžia, kuria siužetus, pasakojimus, įsikūnija į įvairius menamus vaidmenis, improvizuoja, nevaržomai reiškia mintis, perkuria naujas siužetų, pasakojimų linijas, skirtingas idėjas, jungia pasakas ir kasdienius nutikimus, perkuria istorijas savaip, keičia žaidimų taisykles pagal nuotaiką ar idėjas. Keisdami kūrybines idėjas vaikai siūlo kelis variantus, derina sprendimus. Planuodami kūrybinę veiklą, vaikai svarsto, numato, kokių medžiagų prireiks, kokie žingsniai padės pasiekti norimą rezultatą, susidūrę su iššūkiais eksperimentuoja, keičia planą, išbando naujus sprendimus, toliau kuria pagal savo įsivaizdavimą, tobulina savo kūrybą.

Savo ir kitų kūrybos reflektavimas, kūrybinių sprendimų pasirinkimas ir pritaikymas.

Kūrybiniame procese ir jį pabaigus, vaikai apmąsto savo kūrybinį procesą ir rezultatą, reiškia savo nuomonę apie kūrinį, savo sprendimus ir pasirinkimus, įvardina kaip sekėsi, pasako kas ir kodėl patinka ar nepatinka, rodo, pasakoja, aiškina apie tai, ką sukūrė, kaip darė, kokias medžiagas ir priemones naudojo, kas buvo sudėtinga. Pagal savo pomėgius, savijautą renkasi norimą kūrybinę veiklą, būdus ir priemones jai įgyvendinti. Stebi, domisi, ką veikia, kaip kuria kiti vaikai, klausinėja, komentuoja, siūlo prisijungti. Kartu su kitais kurdami bendrus darbus vaikai aptaria, kas ką darė, nupasakoja, kaip kilo mintis, pasako ką darytų kitaip. Vaikai supranta, kad tiek jų, tiek kitų kūryba gali turėti prasmę, paskirtį ir vertę – būti dovana, puošmena, žaidimo elementu, dalimi pasakojimo.

Pasiekimų sritis: Tyrinėjimas
Vertybinė nuostata: Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja
Esminiai gebėjimai: Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.
Pasiekimų srities dėmenys ir ugdymo(si) gairės siekiant vaikų iki 3 metų pasiekimų ūgties (1-3 žingsniai)
<u>Gebėjimas kelti klausimus, spėlioti, numatyti.</u> Kuriamuose kontekstuose, kasdienėse veiklose vaikai atranda, apžiūrinėja įvairius daiktus, žaislus, knygas ir kitus objektus, išgirdę netikėtus garsus, klausinėja „kas čia?“, „ką daro?“, „kodėl?“. Atlieka paprastus eksperimentus, klausia, spėlioja, bando numatyti kas gausis, išreiškia nuostabą balsu, veido išraiška. Atradę nepažįstamą daiktą, pastebėję neįprastas priemones, medžiagas, smalsauja, lėtai bando liesti, stebi suaugusiojo veiksmus, imituoja, mėgdžioja, klausinėja. Žaidžia su interaktyviais žaislais: spaudžia mygtukus, suka rankenėles, jungia dalis, kartoja veiksmus. Žaidžia tyrinėjimą ir smalsumą skatinančius žaidimus: „Paslapčių maišelis“, „Kas dėžutėje“, „Atspėk kas čia groja“ ir kt. Žiūrinėdami knygeles, paveikslėlių sekas, klausydami pasakos spėlioja kas bus toliau, užduoda klausimus. <u>Gebėjimas taikyti įvairius tyrinėjimo būdus ir priemones.</u> Modeliuojamuose kontekstuose vaikai savarankiškai, paskatinti mokytojo ir jam padedant vaikai tyrinėja daiktus, žaislus, aplinkos objektus stebėdami, liesdami, uostydami, ragaudami, klausydami, manipuliuodami jais. Įvairiose veiklose atranda naujus tyrinėjimo būdus: žymėdami paveikslėliais tyrinėja savo nuotaikų kaitą, judėjimo ir poilsio ritmą, stebėdami save veidrodyje, per judrias veiklas tyrinėja savo kūno dalis, nuotraukose tyrinėja savo augimą, išbando veiklas su atspindžiais, atranda tyrinėjimo priemones. Tyrinėja savo kūną ir jo galimybes įvairiai judėdami. Atranda įvairius būdus veikti, žaisti, kurti ir pažinti aplinką: daiktus rūšiuoja pagal formą, spalvą, dydį, naudodami rūšiavimo žaislus ir sensorines priemones; kuria savitus garsus, keičia balsų intonacijas, mėgdžioja gyvūnus, žmones ar garsus iš aplinkos; mimikomis, judesiais išreiškia emocijas, imituoja veikėjus, įvairiai juda pagal muziką ar pasakojimą; stebi, eksperimentuoja, keičia priemonių naudojimo būdus, ieško, kaip dar galima veikti ar kurti. <u>Gebėjimas apmąstyti, aptarti tyrinėjimo procesą ir atradimus.</u> Vaikai žaisdami ir tyrinėdami pažįsta artimiausioje aplinkoje esančius daiktus, patiria, kad daiktai turi požymius, kad medžiagos, iš kurių pagaminti daiktai, yra skirtingos, aptaria savo patirtis, kalba, pasakoja, pavadina ką ir kaip atrado. Savo patyrimus, žinojimą vaikai perkelia į kitas veiklas, savaip pritaiko daiktų naudojimo būdus. Stebi, kartoja mokytojo veiksmus, išbando panašius būdus, domisi procesu, emociškai reaguoja, rodo kas pavyko.
Pasiekimų srities dėmenys ir ugdymo(si) gairės siekiant 3-6 metų vaikų pasiekimų ūgties (3-6 žingsniai)
<u>Gebėjimas kelti klausimus, spėlioti, numatyti.</u> Kuriamuose kontekstuose vaikai klausinėja, spėlioja, numato tiriamosios veiklos eigą bei galimus rezultatus – svarsto, samprotauja, kas nutiks, siūlo savo variantus, klausinėja, dalyvauja planuojant veiklą ir aptariant jos eigą. Vaikai domisi, ieško informacijos įvairiuose šaltiniuose apie gamtos reiškinius, gyvūnus ir augalus, įvairius žmogaus sukurtus objektus, klausinėja apie jų paskirtį, savybes, skirtumus, veikimą, vystymąsi, klausia, kaip ir kodėl jie auga, kaip keičiasi metų laikai, kokie pokyčiai vyksta jo pačio kūne, kai jis auga klausia, kaip ir kodėl kas nors vyksta ar atrodo. Vaikai domisi nedaiktiniais reiškiniais: klausia, kaip ir kodėl atsiranda tam tikri garsai, kaip judesiai perteikia emocijas, kaip šviesa keičia erdvę, diskutuoja, samprotauja apie daiktų, reiškinių grožį, poveikį ir kt. Vaikai tyrinėdami laiko tėkmę ir pokyčius aiškinasi, diskutuoja klausinėja apie savo ir juos supančių žmonių gyvenimą <i>čia</i>

ir dabar, netolimoje ir tolimoje praeityje: klausia, ieško informacijos apie senovinius ir šiuolaikinius daiktus, kasdienius veiksmus ir gyvenimo būdą, domisi, kokie skirtumai tarp praeities ir dabarties, aiškinasi, kaip daiktai keitėsi, kokie jie buvo seniau, kokie dabar, kaip tobulėjo, kaip žmogus juos pritaikė savo poreikiams, kaip žmonės dirbo – dirba, kaip keliaudavo – keliauja, kokius įrankius naudojo – naudoja; bando numatyti gyvenimo pokyčius ateityje. Vaikai domisi, kaip gyvena žmonės kitose šalyse, tyrinėja, klausinėja, kuo jų gyvenimas panašus ir kuo skiriasi nuo jų pačių aplinkos; klausia apie įvairias kultūras, maistą, aprangą, kasdienį gyvenimą ir šventes kitose šalyse.

Gebėjimas taikyti įvairius tyrinėjimo būdus ir priemones. Kuriamuose kontekstuose vaikai tyrinėdami remiasi asmenine patirtimi ir vaizduote – stebi, lygina, interpretuoja tai, ką mato ar patiria, jungia su jau turimomis žiniomis, kuria pasakojimus, žaidimų siužetus ar sprendžia problemas, pasitelkdami kūrybinį mąstymą. Vaikai pasirinktus daiktus rūšiuoja, skirsto į kategorijas: pagal dydį, formą, spalvą, tekstūrą, kelis požymius. Bando suprasti, kaip daiktai veikia, kaip tarpusavyje susiję, pažįsta juos stebėdami, sugretindami, palygindami, grupuodami, rikiuodami, komponuodami, konstruodami. Mokytojo padedami, ieško panašumų ir skirtumų, sprendžia iškiliusias problemas. Vaikai tyrinėja, kuo tos pačios rūšies daiktai skiriasi vieni nuo kitų ir nuo kitos rūšies daiktų, gretina realius daiktus ir jų atvaizdus iš skirtingos perspektyvos, pradeda suprasti jų vaizdavimą plokštumoje. Žaisdami vaikai atranda fizikinius reiškinius: jėgą, energiją, paprastus mechanizmus. Atlikdami eksperimentus vaikai tyrinėja vandenį ir jo būvius. Vaikai susipažįsta ir mokosi naudotis daiktais, prietaisais, padedančiais tyrinėti ir pažinti aplinką. Žaisdami, tyrinėdami aplinką, vaikai naudojami išmaniaisiais daiktais, aiškinasi jų veikimo būdą, juos išbando. Vaikai renka tyrinėjimui ir eksperimentavimui reikalingas, tinkamas priemones ir medžiagas – įvardija, ko reikia veiklai, renka iš siūlomų variantų, mokosi saugiai ir tikslingai naudoti priemones pagal jų paskirtį, išbando taikymo galimybes ir taiko praktinėje veikloje.

Gebėjimas apmąstyti, aptarti tyrinėjimo procesą ir atradimus. Modeliuojamuose kontekstuose vaikai diskutuoja, apmąsto, aptaria, reflektuoja, pasakoja, ką veikė, ką atrado, sužinojo tyrinėdami: vardija atliktus veiksmus, kokias priemones ar medžiagas pasirinko tyrinėjimui, paaiškina, kam jos buvo reikalingos; pasako, apibūdina ką pamatė, ką pastebėjo; kas pasikeitė, žodžiais, vaizdais išreiškia savo įspūdžius, emocijas ir mintis; daro išvadas pagal tai, ką pats patyrė ar išbandė; bando paaiškinti, kodėl kažkas įvyko, kaip jautėsi veiklos metu, kas buvo netikėta ar įdomu; domisi, klausia kas dar gali nutikti, kaip galima patikrinti pastebėtus dalykus, atrasti naujus atsakymus. Vaikai dalijasi savo pastebėjimais su bendraamžiais ar suaugusiais, ieško panašumų ir skirtumų, užduoda klausimus, kad išsiaiškintų, kodėl kiti mato ar supranta daiktus kitaip. Vaikai siūlo naujas idėjas apie tai, ką galėtų apžiūrėti, išbandyti ar sužinoti. Ruošdamiesi stebėjimo, tyrinėjimo veikloms vaikai aiškinasi, samprotauja, kas gali būti pavojinga, ir kodėl svarbu saugiai naudoti priemones, neliesti gyvūnų be priežiūros, tinkamai elgtis gamtoje, susikuria, susitaria dėl saugaus elgesio taisyklių, stebėjimo, tyrinėjimo metu, stengiasi jų laikytis praktinėje veikloje.

Pasiekimų sritis: Problemų sprendimas
Vertybinė nuostata: Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas
Esminiai gebėjimai: Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsvaisto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes
Pasiekimų srities dėmenys ir ugdymo(si) gairės siekiant vaikų iki 3 metų pasiekimų ūgties (1-3 žingsniai)
<u>Gebėjimas atpažinti problemą.</u> Modeliuojamuose kontekstuose, naujose, neįprastose situacijose vaikai stebi mokytojo, kitų vaikų veiksmus, klausosi, klausia kas vyksta. Balsu, emociškai išraiška, gestais aiškina mokytojui kas nepavyksta, sunku, neaišku, rodo į objektą ar situaciją. Mokytojo padedami mokosi atpažinti ir įvardinti sunkumus, kreiptis pagalbos, ieško būdų, kaip spręsti neaiškią situaciją ar iškilusią kliūtį. <u>Gebėjimas ieškoti problemos sprendimo būdų ir juos įgyvendinti.</u> Vaikai susidūrę su sunkumais, sprenddami panašias užduotis ar situacijas, taiko jiems jau žinomus veiksmus, išklauso kitų vaikų, mokytojo pasiūlymus, taiko pasirinktą sprendimą, atkartoja kitų veiksmus, išbando kelias galimybes, suklydę bando iš naujo, ieško sprendimo, prašo parodyti, kviečia į pagalbą mokytoją. <u>Gebėjimas stebėti ir atsižvelgti į priimto sprendimo pasekmes.</u> Vaikai žaisdami, veikdami, bandydami, eksperimentuodami patys pastebi, kas veikia, o kas ne, prisimena kaip anksčiau veikė, kaip pavyko, daro taip pat, neapvykus po kiek laiko bando iš naujo, keičia veikimo būdus.
Pasiekimų srities dėmenys ir ugdymo(si) gairės siekiant 3-6 metų vaikų pasiekimų ūgties (3-6 žingsniai)
<u>Gebėjimas atpažinti problemą.</u> Kuriamuose kontekstuose vaikai mokosi įvardinti sunkumus: kalbėdami, gestais, mimika išreiškia, kas sunku, nepavyksta, neaišku, netikėta. Vaikai aiškina, apibūdina situaciją ar veiklos dalį, kurioje iškyla problema, samprotauja ką daryti toliau. Kasdienėse ir /ar neįprastose veiklose pastebi, kai kažkas neveikia taip, kaip tikėtasi, reaguoja į tai žodžiais ir veiksmais. <u>Gebėjimas ieškoti problemos sprendimo būdų ir juos įgyvendinti.</u> Modeliuojamuose kontekstuose vaikai rodo iniciatyvą įveikti problemas: taiko anksčiau išbandytus veikimo būdus, dalijasi patirtimis, siūlymais, prisimena, ką matė, girdėjo darant kitus vaikus ar suaugusiuosius. Susidūrę su problemine situacija vaikai užduoda klausimus, aiškinasi, tikslinasi ką suprato, samprotauja ką galėtų daryti, kaip įveikti kliūtį, kokių veiksmų imtis, diskutuoja, apsvaistydami kitų siūlomus veikimo būdus. Jei įprasti sprendimai neveikia, vaikai eksperimentuoja spontaniškai, stebi pasekmes, keičia veikimo būdus, atranda tinkamiausius sprendimus. Vaikai aptaria, planuoja, įsivaizduoja ko ir kaip sieks, sąmoningai renkasi ką ir kaip darys, bendradarbiauja su kitais vaikais, siūlo idėjas, tariasi, kreipiasi, siūlo ir priima pagalbą, ieško tinkamiausio bendro sprendimo. <u>Gebėjimas stebėti ir atsižvelgti į priimto sprendimo pasekmes.</u> Diskusijose, aptarimuose, reflektuodami vaikai analizuoja, kaip veiksmai, priimti sprendimai paveikė situaciją, aptaria kaip pavyko pasiekti norimo rezultato. Eksperimentuodami, atlikdami bandymus vaikai stebi kaip pasikeičia daiktai, reiškiniai, situacijos po jų veiksmų, aptaria, reflektuoja, ką padarė teisingai, o ką galėtų patobulinti, samprotauja, kalbasi apie sėkmingus ar nesėkmingus bandymus, pastebi, kaip pasirinktas veikimo būdas paveikė rezultatą, atsižvelgdamas į pasekmes siūlo galimus tolimesnius veiksmus, naujus sprendimo būdus. Nepavykus pasiekti norimo rezultato – bando dar kartą, iš naujo, renkasi kitas priemones, keičia veikimo būdus.

Pasiekimų sritis: Mokėjimas mokytis
Vertybinė nuostata: Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko
Esminiai gebėjimai: Geba mokytis ir pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus
Pasiekimų srities dėmenys ir ugdymo(si) gairės siekiant vaikų iki 3 metų pasiekimų ūgties (1-3 žingsniai)
<u>Gebėjimas įsitraukti į dominančią veiklą.</u> Modeliuojamuose kontekstuose vaikai smalsiai stebi, klausinėja, rodo susidomėjimą balsu, mimika, gestais, tyrinėja aplinkos objektus, noriai įsitraukia į naujas patirtis, savarankiškai ar mokytojo paskatintas užsiima dominančia, nauja veikla, trumpam susikaupia ties pasirinkta veikla. <u>Pastangos kryptingai veikti įgyvendinant ketinimą ar tikslą.</u> Kuriamuose kontekstuose, kasdienėse veiklose vaikai pasitelkia jutiminius ir veiklos būdus siekdami pažinti aplinką, išreikšti savo norus, poreikius: išgirdę įdomų garsą – atsisuka, suklūsta, bando kartoti; pamatę dominantį veiksmą – mėgdžioja; norėdami gauti žaislą rodo į jį, sako „noriu“, bando pasiekti; tyrinėdami naują medžiagą – ją liečia, spaudžia, uosto, ragauja. Vaikai žaidimams sąmoningai renkasi patinkančius žaislus, priemones, žaidimo vietą, parodo, pasako ką nori veikti, kuria žaidimo aplinką, džiaugiasi rezultatu, nori kartoti veiklą, pritaikyti kitaip. Gebėjimas stebėti savo ir bendro veikimo pažangą, koreguoti procesą. Modeliuojamuose kontekstuose vaikai smalsauja, stebi skirtingus objektus, klausinėja apie įvairius reiškinius, prašo parodyti, kaip kažkas veikia, išbando žaislus, mechanizmus – suka, spaudžia, jungia, stebi kas vyksta, išbando; įvairiais būdais siekia norimo rezultato: kartoja veiksmą, keičia priemones, kalba ką daro, stengiasi užbaigti veiklą, naudoja pagalbines priemones, prašo pagalbos, nepavykus stengiasi pataisyti, pabaigti, nori kartoti kas patiko, pavyko. <u>Gebėjimas reflektuoti savo veiklos procesą ir rezultatą.</u> Kuriamuose kontekstuose vaikai džiaugiasi veiklos procesu: noriai veikia, džiugiai reaguoja į savo bandymus, išreiškia emocijas, kalba ką daro; pasiekę rezultatą ar atlikę užduotį, su pasididžiavimu ją rodo kitiems, kalba apie tai, ką padarė, ką atrado, ko išmoko. Kartais prašo veiklą pakartoti ar pratęsti.
Pasiekimų srities dėmenys ir ugdymo(si) gairės siekiant 3-6 metų vaikų pasiekimų ūgties (3-6 žingsniai)
<u>Gebėjimas įsitraukti į dominančią veiklą.</u> Modeliuojamuose kontekstuose vaikai pastebi jiems patrauklias, įdomias veiklas ar daiktus, susidomi, stebi, klausinėja, prisijungia prie žaidimo, eksperimentavimo, kūrybinės veiklos; veiklos metu dalinasi įspūdžiais, patirtimi, atradimais, rodo draugams ką daro, kviečia kartu veikti, komentuoja. Susidomėję kažkokia tema vaikai aktyviai ieško informacijos – klausinėja, stebi, lygina, eksperimentuoja, naudojami knygomis, paveikslėliais, skaitmeninėmis priemonėmis, kalbasi su mokytoju ar kitais vaikais, prašo paaiškinti. Domisi naujomis temomis, sudėtingesnėmis veiklomis, priima iššūkius: bando, tyrinėja, klausinėja, dalinasi patirtimis, pasakoja apie tai, ką jau moka, žino, pasako, ką nori sužinoti, išmolti. <u>Pastangos kryptingai veikti įgyvendinant ketinimą ar tikslą.</u> Vaikai savarankiškai ar paskatinti, padedant mokytojų renkasi veiklą ar sumanymą, atkakliai veikia, stengiasi užbaigti, net jei nepavyksta iš pirmo karto. Prireikus prašo pagalbos, kartoja bandymus, ieško kitų būdų. Vaikai prie pasirinktos veiklos susitelkia, stengiasi įveikti kliūtis, džiaugiasi pasiekę rezultatą. Vaikai savo sumanymams, pasiūlytoms užduotims atlikti renkasi priemones: ieško reikalingų daiktų, medžiagų, įrankių, teiraujasi mokytojo, stebi ką naudoja kiti, apsisprendžia ko reikia veiklai įgyvendinti. Siekdami įgyvendinti sumanymus ar atlikti užduotis, vaikai bando, stengiasi planuoti veiksmų eigą: pasako, parodo, ką darys pirmiausia, kokių priemonių prireiks, kokia turėtų būti veiklos seka;

laikosi plano, prireikus jį koreguoja. Planuodami, tardamiesi, priimdami sprendimus dėl veiklų įgyvendinimo vaikai ieško informacijos ir ją atsirenka: klausinėja kitų vaikų ir mokytojo, stebi aplinką, aptaria įvairias galimybes, remiasi savo ir kitų patirtimis, žiūrinėja knygas, enciklopedijas, kitus šaltinius; apsversto įvairias nuomones, atsirenka tinkamiausią ir reikalingiausią informaciją veiklai.

Gebėjimas stebėti savo ir bendro veikimo pažangą, koreguoti procesą. Modeliuojamuose kontekstuose vaikai atlikdami įvairias veiklas kalba, komentuoja, aiškinasi apie tai, ką jau padarė, ką ketina daryti toliau, stebi, kaip vyksta norima veikla, išbando įvairius veikimo būdus, keičia požiūrį ir metodus, kol pasiekia norimą rezultatą. Jei kažkas nepavyksta – bando veikti kitaip, ieško naujų būdų, tinkamesnio sprendimo.

Gebėjimas reflektuoti savo veiklos procesą ir rezultatą. Modeliuojamuose kontekstuose, mokytojo inicijuotose veiklose vaikai mokosi reflektuoti savo veiklą ir rezultatus: aptaria, ką atliko ir kaip sekėsi, prisimena svarbias detales, samprotauja, svarsto, kokie veiksmai ir kaip paveikė rezultatą, pasidalija įspūdžiais, kas buvo įdomu, ko išmoko, kaip įveikė iššūkius, ką galėtų daryti kitaip, ką norėtų išbandyti kitą kartą, ko išmolti.

4.3. Pedagoginės strategijos ir ugdymo(si) organizavimo formos

Mokykloje susitarta dėl pedagoginių strategijų bei ugdymo(si) metodų, orientuotų į vaiko asmenybės ir pasiekimų auginimą, taikymo. Programoje prioritetas teikiamas žaidimo pedagogikai, derinamos ugdymo(si) kontekstų kūrimo, spontaniško vaikų ugdymosi skatinimo, vaikų ir mokytojų kūrybinėmis sąveikomis grindžiamo bei organizuoto ugdymo pedagoginės strategijos.

Žaidimas – neatsiejama visuminio vaiko raidos ir ugdymo(si) dalis, kurioje vaikas mokosi būti savimi, pažinti pasaulį ir augti bendrystėje su kitais. Žaidimo pedagogika remiasi vaiko iniciatyva, pasirinkimu ir aktyviu įsitraukimu. Mokytojas, stebėdamas vaiko žaidimą, įsitraukia kaip jautrus, palaikantis partneris – prireikus padeda išplėtoti idėjas, papildyti patirtį, bet tuo pačiu neužgožia vaiko kūrybiškumo ar savarankiškumo. Žaidimo pedagogika įgyvendinama: kuriant žaidimui palankią aplinką – turtingą, saugią, kviečiančią tyrinėti ir veikti; užtikrinant laisvo, vaiko inicijuoto žaidimo laiką; palaikant vaiko motyvaciją ir natūralų smalsumą; stebint žaidimą kaip informacijos šaltinį apie vaiko poreikius, interesus, pasiekimus.

Ugdymo(si) kontekstų kūrimo strategija remiasi vaiko pasaulio suvokimu, patyriminio mokymosi principais ir siekia sukurti ugdymo(si) aplinką bei situacijas, kurios yra artimos vaiko kasdienybei, kultūriniam ir socialiniam kontekstui, interesams bei vystymosi poreikiams. Mokytojas, taikydamas ugdymo(si) kontekstų kūrimo strategiją: stebi vaiką, jo žaidimus, kalbėjimą, elgesį, domėjimosi sritis ir remiasi šia informacija planuodamas ugdymo(si) veiklas;

skatina vaikų smalsumą ir tyrinėjimą pasiūlydamas aplinkoje prasmingų, aktualių, tyrimui ir klausimams palankių objektų ar situacijų; sieja ugdymo(si) turinį su vaiko patirtimi; reaguoja į vaikų kasdienius klausimus ir patirtis, iš jų kurdamas prasmingas ugdymo(si) situacijas; kuria lanksčią, įvairialypę aplinką, kurioje vaikui suteikiamos galimybės pasirinkti veiklą, ugdytis žaidžiant, kuriant, tyrinėjant, judant, bendradarbiaujant su kitais vaikais ir suaugusiais.

Spontaniško ugdymosi strategija grindžiama supratimu, kad vaikai geriausiai mokosi tada, kai patys gali laisvai ir natūraliai tyrinėti, atrasti ir veikti. Vaikų spontaniškos veiklos nenutraukiamos ir nepertraukiamos, o stebimos ir ugdomai palaikomos. Aplinka kuriama taip, kad skatintų savarankišką vaikų tyrinėjimą, siūlytų atviras, įvairiai naudojamas priemones, kurias vaikai galėtų savaip interpretuoti. Laikomasi nuostatos, kad vaikų mokymasis vyksta ir per bandymus, netikėtumus, nesėkmes – vaikai skatinami bandyti, atrasti, reflektuoti, o ne tik siekti „teisingo atsakymo“. Mokytojas prisitaiko prie vaikų idėjų ir kūrybinių sumanymų, išvelgia jų ugdymo(si) potencialą ir, jei reikia, padeda išplėtoti žaidimą ar veiklą, pateikia medžiagų, kelia klausimus ar skatina refleksiją.

Vaikų ir mokytojų kūrybinėmis sąveikomis grindžiama pedagoginė strategija remiasi supratimu, kad ugdymas(is) yra gyvas, dinamiškas ir abipusis procesas, kuriame tiek vaikas, tiek mokytojas yra aktyvūs kūrėjai. Abi pusės kartu kuria ugdymo(si) turinį, mokosi vieni iš kitų, dalijasi idėjomis, plečia patirtį, stiprina emocinį ryšį, kiekvieno vaiko idėjos vertinamos, girdimos, tampa reikšminga ugdymo(si) proceso dalimi. Skatinama vaikų kūrybinė raiška - idėjos, fantazijos, klausimai. Mokytojas reaguoja į šias idėjas, praplečia jas, jungia su kitomis temomis ar patirtimis, taip skatindamas gilesnį pažinimą. Kuriama atvira ir dialogiška sąveika – mokytojas kelia klausimus, kurie skatina vaiką mąstyti, siūlo naujas perspektyvas, kviečia interpretuoti, diskutuoti, reflektuoti.

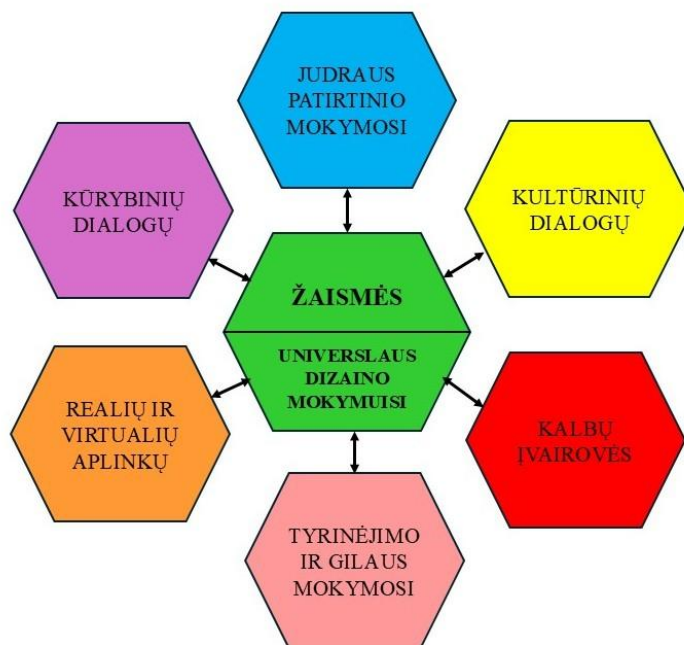
Organizuotas ugdymas suprantamas, kaip sąmoningai ir jautriai organizuota veikla, kurioje vaikas nuosekliai, kryptingai ir tikslingai ugdo(si) per aktyvų dalyvavimą, tyrinėjimą, sąveiką su kitais bei savo patirtį, pagal savo gebėjimus ir raidos ypatumus. Mokytojas tikslingai planuoja ugdymo(si) turinį, remdamasis vaikų pasiekimų sritimis, atsižvelgdamas į vaikų individualius ypatumus, grupės dinamiką, metų laiką, aktualius įvykius ar kontekstus; numato ugdymo(si) veiklų struktūrą taip, kad skatintų vaikų dėmesio sutelkimą, nuoseklų dalyvavimą ir refleksiją; užtikrina galimybes vaikams aktyviai dalyvauti, rinktis, svarstyti, siūlyti savo sprendimus ar idėjas; pasitelkia įvairius ugdymo(si) metodus ir formas, kad veikla būtų gyva, įtraukianti ir

atlieptų vaikų poreikius; veiklose numato skirtingus dalyvavimo būdus ar užduočių lygius, atsižvelgiant į vaikų gebėjimus, kad kiekvienas patirtų sėkmę.

Igyvendinant Programos ugdymo(si) turinį taikomi įvairūs ugdymo(si) metodai, priemonės ir formos, juos mokytojai gali laisvai rinktis, lanksčiai ir kūrybiškai taikyti atsižvelgdami į grupės vaikų amžių ir galimybes, individualius vaiko ugdymo(si) poreikius. Pagrindinis ugdymo(si) metodas - **žaidimas**. Siekiant praturtinti vaikų patirtis, skatinti įsitraukimą ir kūrybiškumą taikomi įvairūs aktyvieji ugdymo(si) metodai: patyriminiai (veikimas, bandymai, eksperimentai, konstravimas), vaizdiniai (stebėjimas, modeliavimas, iliustravimas), žodiniai (diskusijos, pasakojimai, pokalbiai, literatūros skaitymas, klausimai-atsakymai), projektiniai (ilgalaikės tiriamosios ar kūrybinės veiklos), kūrybiniai (dailės, muzikos, vaidybos, šokio integracija), problemų sprendimo (hipotezių kėlimas, situacijų analizavimas, lyginimas, sprendimų paieška), stebėjimas ir refleksija (fiksavimas ir apmąstymas ką veikė, kas pavyko, ką norėtų pakartoti ar išbandyti kitaip). Ugdymo(si) formas mokytojas pasirenka atsižvelgdamas į pasirinktą turinio kryptį, vaikų amžių ir jų pasirengimą – tai gali būti individuali veikla, veikla porose ar grupelėse, visos grupės veikla, bendruomeninė veikla, integruotos ugdomosios situacijos, ekskursijos, lauko ugdymas, teminiai projektai, kasdienė ugdymo(si) veikla. Taikydamas įvairius ugdymo(si) metodus ir formas, mokytojas siekia sukurti vaikui prasmingą, įtraukiančią, kūrybingą ir įvairialypę ugdymo(si) aplinką.

4.4. Vaikų ugdymo(si) kontekstai

Vaikų ugdymas(is) vyksta Mokyklos vidaus ir lauko aplinkose, taip pat aplinkose už Mokyklos ribų (parkai, muziejai, gamtos ir kultūriniai objektai ir kt.). Igyvendindami Programos ugdymo(si) turinį, mokytojai kartu su vaikais kuria trumpalaikius ir ilgalaikius ugdymo(si) kontekstus (2 pav.), grindžiamus žaisme ir universalaus dizaino mokymuisi principais. Ugdymo(si) kontekstai apima realias ir virtualias aplinkas, įtraukia į kultūrinius ir kūrybinius dialogus, įgalina reikštis kalbinei įvairovei, skatina judrų patirtinį bei tyrinėjimo ir gilų mokymąsi. Ugdymo(si) aplinkos atnaujinamos, keičiamos ir pritaikomos atsižvelgiant į vaikų idėjas ir iniciatyvas, ugdymo(si) poreikius, pasiekimus.

2 pav. Ugdymo(si) kontekstai³

Mokykloje įgyvendinant ugdymo(si) turinį ypatingas dėmesys skiriamas ekologiniam ugdymui(si) ir aplinkosauginiam švietimui. Lauko aplinkose įkurtos ir nuolat atnaujinamos lauko žaliosios edukacinės erdvės, kuriose vaikai ir kiti darželio bendruomenės nariai tobulina praktinės veiklos įgūdžius gamtinei aplinkai pažinti ir saugoti, mokosi rūpintis gamtos objektais, aplinkos kokybe, ugdosi pagarbą gyvybei. Mokytojų parengtos metodinės ugdymosi priemonės (didaktiniai, stalo žaidimai) bei metodinė informacinė medžiaga užtikrina gamtos pažinimo veiklą lauke ir/ar žaliosiose edukacinėse erdvėse tęstinumą, paskatina prisiminti, ką vaikai pažino lauke, įtvirtina vaikų patirtis ir skatina reflektuoti⁴.

4.5. Bendravimas ir bendradarbiavimas su šeima

Bendradarbiavimas su šeima yra vienas esminių vaiko sėkmingo ugdymo(si) veiksnių, padedantis užtikrinti vaiko gerovę, ugdymo(si) tęstinumą, stiprinantis abipusį pasitikėjimą tarp

³ Ikimokyklinio ugdymo programos gairės. V skyrius. (7-9 psl.) <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/76bb8f404b5911ee8185e4f3ad07094a/asr>

⁴ <http://www.pusynelis.vilnius.lm.lt/wp-content/uploads/2025/01/Metodinis-leidinys-Aplinkosauginio-%C5%A1vietimo-gamtamokslinio-ugdymosi-metodin%C4%97s-priemon%C4%97s.-Geroji-patirtis.pdf>

Mokyklos ir tėvų(globėjų). Mokykloje klausimai susiję su vaikų priežiūra ir ugdymu sprendžiami komunikuojant, tariantis, konsultuojantis šeimoms ir Mokyklos darbuotojams pagal jų atsakomybės ribas. Mokykloje taikomos įvairios bendravimo formos: kasdieniai pokalbiai su tėvais (globėjais) atvedus ir pasiimant vaiką, individualūs susitikimai, žinutės ir/ar pranešimai telefonu, el. paštu, kitomis IKT priemonėmis, vaikų veiklų, darbų pristatymai (nuotraukos, parodos), apklausos, informacijos sklaida el. dienyne „Mūsų darželis“, Mokyklos internetinėje svetainėje ir socialiniame tinkle „Facebook, leidžiamas naujienlaiškis „Pušynėlio NAUJIENOS“. Mokslo metų pradžioje ir pabaigoje organizuojami grupių tėvų (globėjų) susirinkimai, kurių metu tariamasi dėl vaikų ugdymo(si) proceso Mokykloje ir šeimoje dermės, bendrų veiklų organizavimo, bendradarbiavimo galimybių, apibendrinami metų rezultatai, sprendžiami kiti grupei aktualūs klausimai. Siekiant nuoseklaus ir vaiko gerovei palankaus ugdymo(si) tėvai (globėjai) skatinami įsitraukti į vaikų ugdymo(si) procesą, dalyvauti grupių ir Mokyklos veiklos planavime, atsižvelgiama į aktualius šeimų poreikius ir kultūrą. Tėvai (globėjai) kviečiami siūlyti idėjas ugdymo(si) veikloms, dalyvauti jas įgyvendinant, kartu organizuoti šventes, edukacines išvykas ir jose dalyvauti, skatinami kartu su vaikais dalyvauti parodose, akcijose, kituose renginiuose Mokykloje ir už jos ribų, įsitraukti į projektines veiklas. Organizuojami konsultaciniai susitikimai su švietimo pagalbos specialistais, mokytojais, kurių metu aptariami vaikų ugdymo(si) pasiekimai, pagalbos ir paramos vaikų ugdymui(si) poreikis. Vykdomas tėvų (globėjų) švietimas – rengiami informaciniai leidiniai, pranešimai aktualiomis pedagoginėmis ir psichologinėmis temomis. Kuriamos lanksčios sąlygos sklandžiai vaikų ir šeimos adaptacijai, užtikrinant galimybes jiems priimtiniu būdu pratintis prie ugdymo(si) aplinkos ir bendruomenės. Mokslo metų pradžioje organizuojami susitikimai su naujai pradėsiančių lankyti vaikų tėvais (globėjais), kurių metu suteikiama aktuali informacija apie Mokyklą, ugdymo(si) organizavimą, tėvai (globėjai) gali pabendrauti su mokytojais ir švietimo pagalbos specialistais, gauti atsakymus į rūpimus klausimus. Adaptacijos laikotarpiu šeimoms sudaromos sąlygos pabūti grupėse, lauko erdvėse su savo vaiku. Švietimo pagalbos specialistai, mokytojai konsultuoja tėvus (globėjus) adaptacijos klausimais. Bendravimas ir bendradarbiavimas su šeima remiasi abipuse pagarba, pasitikėjimu, lygiaverte dialogine partneryste.

4.6. Parama vaikų ugdymui(si), mokytojams ir šeimoms

Mokykloje susitarta dėl paramos vaikų ugdymui(si), mokytojams ir šeimoms sistemos, komandinio mokytojų ir švietimo pagalbos specialistų darbo, vaikų ugdymo(si) pasiekimų, proceso ir aplinkų.

Mokytojai, planuodami ugdymo(si) veiklas, atsižvelgia į vaikų individualius ugdymosi poreikius, įvertina galimus iššūkius ar kliūtis jiems dalyvauti bendrose veiklose, iš anksto apgalvoja ir pritaiko ugdymo(si) turinį, aplinką, metodus bei priemones, atitinkančias konkrečius vaikų ugdymo(si) poreikius. Tokiu būdu siekiama sumažinti ar visiškai pašalinti atskirties riziką ir sudaryti sąlygas visiems vaikams įsitraukti į prasmingą, jų galias atitinkančią veiklą, kartu žaidžiant, tyrinėjant, kuriant ir bendraujant su kitais. Švietimo pagalbos specialistai stebi ir esant poreikiui teikia pagalbą vaikams, nukreiptą į fizinių funkcijų lavinimą, pažinimo ir mąstymo operacijų bei kalbos vystymą, socialinių emocinių gebėjimų bei įgūdžių ugdymą ir stiprinimą. Mokytojai glaudžiai bendradarbiauja su švietimo pagalbos specialistais: konsultuojasi, kartu analizuoja vaikų pasiekimus ir ugdymo(si) poreikius, vertina jų ugdymo(si) galimybes, planuoja ir organizuoja kiekvieno vaiko poreikius atliepiančią ugdymo(si) procesą. Į komandinį bendradarbiavimą įtraukiami ir tėvai - kartu konsultuojamasi siekiant geriau suprasti vaiko ugdymo(si) poreikius, parenkami efektyviausi, vaiko raidą atitinkantys ugdymo(si) metodai. Vaikams, turintiems specialiųjų ugdymo(si) poreikių, rengiami individualūs pagalbos planai. Susitariama, kaip remti vaiką tiek namuose, tiek Mokykloje, skatinant aktyvų dalyvavimą ugdymo(si) procese ir užtikrinant, kad vaiko ugdymas(is) būtų nuoseklus ir tinkamai palaikomas įvairiose aplinkose. Siekiant užtikrinti savalaikę pagalbą vaikams, galimai patiriantiems ugdymo(si) sunkumų, sukurtas „Vaikų ugdymosi poreikių pažinimo ir įvertinimo algoritmas“⁵.

Mokykloje veikia Vaiko gerovės komisija, kurios viena iš funkcijų - gerinti įtraukiojo ugdymo prieinamumą ir kokybę kiekvienam vaikui, užtikrinti koordinuotai teikiamos švietimo pagalbos bei socialinių paslaugų teikimą. Mokyklos Vaiko gerovės komisija aktyviai bendradarbiauja su vaiko tėvais, mokytojais, Mokyklos administracija ir savivalda, siekdama, kad švietimo pagalba, socialinės paslaugos būtų suteikiamos laiku ir efektyviai, atsižvelgiant į kiekvieno vaiko ir šeimos individualius poreikius. Sprendžiant sudėtingus ugdymo(si) atvejus,

⁵ <http://www.pusynelis.vilnius.lm.lt/wp-content/uploads/2025/05/algoritmas-2.pdf>

plėtojant ugdytojų kompetencijas, aprūpinant Mokyklos bendruomenę ir šeimas reikalingais ištekliais, Mokykla inicijuoja bendradarbiavimą su išorinėmis vaikų ugdymo, švietimo pagalbos teikimo, išteklių institucijomis, centrais, nevyriausybinėmis organizacijomis, tarpininkauja šeimoms ir kitoms institucijoms sprendžiant vaikų teisių, ugdymo ir pagalbos vaikams klausimus.

5. VAIKŲ UGDYMO SI PAŽANGA, UGDYMO SI TĖSTINUMAS

5.1. Vaikų pasiekimų dokumentavimo ir pažangos stebėsenos sistema

Vaikų ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėsenos sistema – tai vaikų pasiekimų stebėseną, pasiekimų įrodymų kaupimą ir pasiekimų dokumentavimą, rezultatų panaudojimą siekiant gerinti ugdymo ir ugdymosi kokybę. Vaikų ugdymo(si) pažangos stebėjimas ir vertinimas padeda geriau pažinti kiekvieną vaiką ir jo ugdymo(si) poreikius, derinti vaiko, tėvų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų lūkesčius dėl vaiko tolesnio ugdymo(si), kryptingai planuoti ir veiksmingai įgyvendinti ugdymo(si) procesą.

Vaikų ugdymo(si) pasiekimai ir pažanga vertinami vadovaujantis Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašu⁶. Mokykloje susitarta, kad vaikų pasiekimų ir pažangos stebėseną vykdoma nuolat, informacija apie vaikų pasiekimus kaupiama elektroniniame dienyne „Mūsų darželis“. Pradinis (diagnostinis) vaiko pasiekimų vertinimas atliekamas mokslo metų pradžioje (spalio mėnesį). Stebima naujai pradėjusių lankyti vaikų adaptacija, įvertinamos vaiko žinios, supratimas, gebėjimai bei nuostatos, numatomos vaiko ugdymo(si) gairės. Ugdymo(si) proceso eigoje mokytojai nuolat stebi vaikų ugdymo(si) pasiekimus ir pažangą (formuojamasis vertinimas) sprenddami apie juos iš vaikų kasdienės veiklos ir jos rezultatų. Vaiko pasiekimai fiksuojami savaitinių ugdymo(si) planų refleksijose, elektroniniame dienyne „Mūsų darželis“. Sudaromos galimybės vaikams patiems įsivertinti savo pasiekimus: pokalbių su mokytoju metu vaikai aptaria, lygina, komentuoja savo veiklas, darbelius, įvardija kaip pavyko/ nepavyko, ko jau išmoko, žymi savo emocijas ir pasiekimus simboliniais paveikslėliais „liniuotėse“ („Kaip jaučiuosi“, „Kaip man sekasi“), pasiekimų knygelėse. Mokslo metų pabaigoje (gegužės mėnesį) mokytojai atlieka vaikų pasiekimų ir pažangos apibendrinamąjį vertinimą. Vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimo bendriniai rezultatai aptariami grupių tėvų susirinkimuose, Mokyklos

⁶ <https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/02/Ikimokyklinio-amziaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf>

metodinių grupių pasitarimuose, esant poreikiui - Vaiko gerovės komisijos posėdžiuose. Tėvai informaciją apie vaiko pasiekimus ir pažangą gali stebėti elektroniniame dienyne „Mūsų darželis“, organizuojami individualūs susitikimai, kurių metu mokytojai su tėvais aptaria vaiko ugdymo(si) pasiekimus ir pažangą, susitaria dėl bendrų, su vaiko ugdymu(si) susijusių, sprendimų. Keičiantis vaiko mokytojui, vaikui pereinant iš ikimokyklinio ugdymo grupės į priešmokyklinio ugdymo grupę informacija apie vaiko pasiekimus perduodama vaiko mokytojui, yra prieinama elektroniniame dienyne „Mūsų darželis“. Vaikų ugdymosi pasiekimų stebėsenos, dokumentavimo ir informacijos naudojimo procesai vykdomi laikantis visų etikos reikalavimų.

5.2. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) dermė bei tęstinumas

Vaikų ugdymo(si) dermę ir tęstinumą užtikrina Mokyklos programos ir Priešmokyklinio ugdymo programos ugdymo(si) principų suderinamumas bei kryptingas ugdymo(si) proceso organizavimas, kuris grindžiamas vaiko raidos ir ugdymo(si) poreikiais, ypatingą reikšmę teikiant žaidimui ir patirtiniam ugdymui(si). Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) tęstinumą laiduoja ikimokyklinio ugdymo pasiekimų sričių ir priešmokyklinio ugdymo kompetencijų sąveika - suderintos pasiekimų grupės ir jų turinys, nuoseklus jų augimas, leidžia vaikui sklandžiai pereiti iš vieno ugdymo(si) etapo į kitą.

6. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

Programą numatoma atnaujinti kas penkerius metus. Taip pat ji gali būti peržiūrima ir atnaujinama anksčiau - pasikeitus Mokyklos struktūrai, atsižvelgiant į naujus Mokyklos įsivertinimo rezultatus ar atsiradus poreikiui. Sprendimus dėl Programos atnaujinimo priima Mokyklos taryba.

Mokyklos ikimokyklinio ugdymo programos projektas 2025 m. gegužės 12 d. pristatytas Mokyklos bendruomenei.

NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. Geros mokyklos koncepcija, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. V-1308. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/46675970a82611e59010bea026bdb259?jfwid=32wf90sn>
2. Ikimokyklinio ugdymo programos gairės, patvirtintos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. V-1142. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/76bb8f404b5911ee8185e4f3ad07094a/asr>
3. Ikimokyklinio ugdymo programų analizė: Vilniaus miesto mokyklų atvejis. (2024). EDU Vilnius. Prieiga per internetą: [Ataskaita_EDU_Programu_analize.pdf](#) - „Google“ diskas
4. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (1991). Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.1480/asr>
5. Mokyklų, vykdančių ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programas, veiklos kokybės įsivertinimo metodinės rekomendacijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. sausio 30 d. įsakymu Nr. V-98. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/b73dca50a0dd11eda06e9a4a8dd92fc1>
6. Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa (2024). Prieiga per internetą: <https://smsm.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/smm-svietimas/svietimas-priesmokyklinis-ugdymas/priesmokyklinio-ugdymo-programa/>
7. Universalaus dizaino mokymosi gairės: mokymosi kelias kiekvienam ir kiekvienai. (2023). Prieiga per internetą: <https://tukstantmeciomokyklos.lt/wp-content/uploads/2023/11/Universalaus-dizaino-mokymuisi-gaires.pdf>
8. Žaismė ir atradimai. Rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo pedagogui. (2021). Metodinės medžiagos rinkinys. NŠA.
9. Žukauskienė R. (2002). Raidos psichologija. Vilnius: Margi raštai.

PRIEDAI

1 Priedas

MOKYKLOS

VEIKLOS KOKYBĖS ĮSIVERTINIMO REZULTATAI (2024 M.)

Mokyklos stiprieji veiklos kokybės rodikliai:

1. Vaikų psichologinis ir fizinis saugumas (1.1.1.; 1.1.3. - 4 lygis)
2. Mokytojo sąveika su vaikais (1.2.1.-1.2.3. - 3 lygis)
3. Vaikų tarpusavio sąveika (1.3.1.- 1.3.3. – 3 lygis)
4. Spontaniška vaiko inicijuota veikla (aš pats) (2.1.1.; 2.1.2. - 4 lygis)
5. Žaidimas (2.3.1. - 2.3.5. - 4 lygis)
6. Pažintinė aplinka (3.3.1.-3.3.4. - 4 lygis)
7. Ugdymo strategijos, palaikančios žaidimą, kaip pagrindinę vaiko veiklą (4.3.1.- 4.3.4. - 4 lygis)
8. Mokyklos savivalda (7.4.1. - 7.4.3. – 4 lygis)

Mokyklos tobulintini veiklos kokybės rodikliai:

1. Lygios galimybės visiems vaikams ugdytis ir tobulėti (1.4.1.-1.4.3. – 2 lygis)
2. Ugdymo strategijos, skatinančios vaiko mokymosi procesą (4.2.1 - 4.2.3. - 2 lygis)
3. Pasiekimų vertinimas (5.1.1.; 5.1.4. – 3 lygis 5.1.2.; 5.1.3. - 2 lygis)
4. Šeimos kultūros pažinimas (6.1.2.; 6.1.3. – 2 lygis)
5. Nuolatinis profesinis tobulėjimas (7.2.1.; 7.2.2. - 2 lygis)

PASIEKIMŲ SRITYS IR JAS SUDARANTYS DĖMENYS

- **Kasdieniai gyvenimo įgūdžiai** – asmeniniai valgymo ir mitybos įgūdžiai; kūno švaros ir aplinkos tvarkos palaikymo įgūdžiai; rutinos supratimas ir laikymasis; saugaus elgesio įgūdžiai.
- **Fizinis aktyvumas** – stambiosios motorikos įgūdžiai ir fizinės vaiko ypatybės; smulkiosios motorikos įgūdžiai, rankų ir akių koordinacija.
- **Savireguliacija ir savikontrolė** – gebėjimas nusiraminti, atsipalaiduoti; savo dėmesio, jausmų raiškos ir elgesio valdymas; gebėjimas laikytis susitarimų, taisyklių; **Tvarus elgesys ir vartojimas** – žinios, nuostatos ir įgūdžiai tenkinti savo poreikius racionaliai naudojant gamtos ir kitus išteklius; gebėjimas rūšiuoti atliekas, perdirbti, „prikelti antram gyvenimui“ daiktus; nuostatos ir įgūdžiai naudoti daugkartinius daiktus, nešvaistyti maisto.
- **Savivoka ir savigarba. Aplinkosauginis pilietiškumas** – savo kūno pažinimas; asmeninio tapatumo jausmas ir teigiamas savęs vertinimas; bendrystės su šeima ir grupe jausmas; kalbinio, tautinio ir pilietinio tapatumo jausmas; aplinkos puoselėjimo ir tausojimo nuostata;
- **Emocijų suvokimas ir raiška** – savo jausmų raiška, suvokimas ir pavadinimas; kitų žmonių jausmų atpažinimas ir tinkamas reagavimas į juos; savo ir kitų žmonių jausmų apmąstymas.
- **Darnūs santykiai su savimi, suaugusiaisiais ir bendraamžiais** – gebėjimas užmegzti geranoriškus santykius su kitais vaikais ir suaugusiaisiais; gebėjimas atpažinti ir pripažinti savo ir kitų panašumus bei skirtumus; gebėjimas pozityviai bendrauti, mokymasis bendradarbiauti, gebėjimas prisidėti prie grupės gerovės kūrimo;
- **Aplinkos pažinimas ir saugojimas** – socialinės ir kultūrinės aplinkos pažinimas; gamtinės aplinkos pažinimas ir saugojimas; pagarba gyvybei ir aplinkai;
- **Matematinis mąstymas** – skaičiaus pajauta, samprotavimai apie kiekį ir duomenis; mato pajauta ir išmatuojamų dydžių palyginimas; geometrinių modelių pažinimas;
- **Skaitmeninis sumanumas** – gebėjimas tikslingai naudoti skaitmenines priemones; elementaraus skaitmeninio turinio kūrimas; saugus naudojimasis išmaniaisiais įrenginiais; veiksmų sekų naudojimas problemoms spręsti;

- **Kalbinė raiška** – gebėjimas išreikšti patirtį, jausmus ir mintis, įsitraukti ir plėtoti pokalbį; gebėjimas pasakoti, atpasakoti, apibūdinti, kurti, aiškinti taikant nežodines ir žodines raiškos priemones; gebėjimas komunikuoti paprastomis rašytinės raiškos formomis;

- **Kalbų supratimas** – gebėjimas klausytis ir suprasti kitų kalbėjimą bei reaguoti į nežodinę raišką; gebėjimas suprasti įvairiomis formomis (simboline, garsine, grafine, vaizdine, žodine) perteikiamas prasmes; domėjimasis tekstu, raidėmis ir simboliais; gebėjimas suprasti amžių atitinkančius meninius ir informacinius tekstus;

- **Gebėjimas žaisti** – gebėjimas žaidime laikytis prisiimto vaidmens; gebėjimas koordinuoti žaidimo veiksmus su kitais žaidėjais; gebėjimas organizuoti žaidimo erdvę; gebėjimas kurti žaidimo siužetą;

- **Tvari meninė raiška** – tyrinėjimas ir eksperimentavimas pasitelkiant įvairias menines priemones ir formas; raiška skirtingomis meninėmis priemonėmis ir būdais; gebėjimas tausoti meninės raiškos priemones; menų kalbų vertingumo supratimas, jų aptarimas ir pasirinkimas;

- **Estetinis suvokimas** – nusiteikimas estetišiems potyriams ir džiaugsmui; aplinkos, žmonių santykių, meno, savo ir kitų kūrybos grožio pajauta; jautrumas meno raiškos ir kitokios kūrybos įvairovei; jautrumas ir emocinių grožio išgyvenimų prisiminimas, apmąstymas ir dalinimasis su kitais;

- **Kūrybiškumas** – kūrybinių idėjų tyrinėjimas, fantazavimas, spontaniškas išbandymas, atkartojimas; kūrybinių idėjų plėtojimas ir įgyvendinimas (improvizavimas, komponavimas ir interpretavimas); savo ir kitų kūrybos reflektavimas, kūrybinių sprendimų pasirinkimas ir pritaikymas;

- **Tyrinėjimas** – domėjimasis, eksperimentavimas, gebėjimas kelti klausimus, numatyti; gebėjimas taikyti įvairius tyrinėjimo būdus ir priemones; gebėjimas atliepti, apmąstyti, aptarti tyrinėjimo procesą ir atradimus;

- **Problemų sprendimas** – gebėjimas atpažinti problemą; gebėjimas ieškoti problemos sprendimo būdų ir juos įgyvendinti; gebėjimas atsižvelgti į savo sprendimo pasekmes;

- **Mokėjimas mokytis** – gebėjimas įsitraukti į dominančią veiklą; pastangos kryptingai veikti įgyvendinant ketinimą ar tikslą; gebėjimas stebėti savo ir bendro veikimo pažangą bei koreguoti procesą; gebėjimas reflektuoti savo veiklos procesą ir rezultatą.